

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Land- en Tuinbouwvorming

Leuvenseplein 4, 1000 BRUSSEL
Tel. (02)553 63 56 – Fax (02)553 63 60
land-tuinbouwvorming@vlaanderen.be

ACTIEPLAN BIOLOGISCHE LANDBOUW

Voorwoord door Mevrouw de Minister

De landbouw in Vlaanderen staat op een zeer belangrijk scharniermoment. Enkel door te kiezen voor een onomkeerbaar proces van vernieuwing kunnen we er in slagen om tot een duurzame landbouw te komen. Dit betekent op milieu- en diervriendelijke wijze kwaliteitsvolle producten en diensten leveren, de open ruimte op een verantwoorde wijze beheren en ervoor zorgen dat deze activiteiten aan de landbouwers een volwaardig inkomen verschaffen. Deze missie staat centraal in het regeerakkoord en de beleidsnota landbouw. Dit actieplan biologische landbouw is een van de belangrijke instrumenten om tot een duurzame landbouw te komen.

Met de dioxinecrisis vers in het geheugen, en de discussie rond genetische manipulatie op de achtergrond, wil de consument zekerheid over de kwaliteit van de voeding. Biologische teelt met een Europees goedgekeurd lastenboek en een geaccrediteerde controle is hier het beste antwoord op. Aangezien Vlaanderen achterop hinkt in vergelijking met de andere Europese landen, is het hoog tijd voor een inhaalbeweging en liefst nog veel meer.

Flink wat boeren schakelden tot hier toe nog niet over op biologische teelt om verschillende redenen. Vaak hebben ze een onvoldoende of verkeerd beeld van de biologische productiemethode en de markt, de kostprijs van de omschakelingsplannen, de aangeboden begeleiding en de kostprijs van de reconversie-investeringen in machines en gebouwen.

Dit plan heeft de ambitie om op de vragen waarmee gangbare boeren zitten, een zo concreet mogelijk antwoord te geven. Het plan geeft ondermeer aan op welke manier de Vlaamse overheid boeren die omschakelen, extra steun kan en zal geven. Het geeft aan kandidaat-biologische boeren de kans om bij collega's die reeds omgeschakeld zijn, de nodige kennis te vergaren.

Naast de steun aan de productie is de promotie van de afzet minstens even belangrijk. Met dit plan kiezen we duidelijk voor een goed geïnformeerde producent én consument als basis voor een verdere marktontwikkeling. Een Vlaams kennis- en informatiecentrum voor de bioteelt moet de communicatie met de boer, de consument en alle andere actoren op de markt in goede banen leiden. Daarnaast zal er geld vrijgemaakt worden voor het ontwikkelen van de markt zelf. Deze fondsen zijn zowel naar de reguliere markt als naar de rechtstreekse afzet van boer naar consument gericht. Omdat de consument van morgen vandaag nog op de schoolbanken zit, zullen lesmodules worden opgesteld om ook hier de bioteelt beter bekend te maken.

Tot slot wil ik beklemtonen dat de ondersteuning van biologische landbouw een integrale aanpak en overleg vraagt. Het is hierbij cruciaal dat de omschakelingspremies die door de federale overheid gegeven worden, blijven bestaan en juister gedifferentieerd worden naargelang de productie. Ervoor zorgen dat wij niet overspoeld worden door bio-producten uit het buitenland is een tweede belangrijke opdracht. Omdat biologische landbouw arbeidsintensiever is, zal er samen met de bevoegde federale ministers en de Vlaamse minister voor tewerkstelling gezocht worden op welke manier deze bijkomende arbeidsnood betaalbaar kan gemaakt worden.

Al deze maatregelen moeten het mogelijk maken om de biologische landbouw in Vlaanderen een flinke duw in de rug te geven. Dit moet uiteindelijk leiden naar een succesverhaal op twee niveau's: een toekomst voor de boer en de garantie op kwaliteitsvolle voeding voor de consument.

Vera DUA
Vlaams minister van leefmilieu en landbouw

Inhoudstafel

Hoofdstuk I : Uitgangspunten.....	
Vlaams regeerakkoord	
Strategisch plan.....	
Beleidsnota.....	
Overleg met de federale minister van landbouw.....	
Initiatieven op Vlaams niveau.....	
Hoofdstuk II : Situering van de biologische landbouw.....	
1. De biologische landbouw in Europa.....	
2. De biologische landbouw in België.....	
3. De biologische landbouw in Vlaanderen.....	
4. De wetgeving.....	
5. De actoren.....	
6. De biologische productiemethode.....	
A. Waarom biologische landbouw ?	
B. Basisverordening inzake biologische landbouwproductiemethoden.....	
C. Controle.....	
D. Omschakelingsperiode.....	
E. Typerende kenmerken van de biologische productiewijze.....	
7. De marktsituatie.....	
8. De Ondersteuning van de biologische landbouw vandaag.....	
Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF)	
Doelstelling 5b: ondersteuning van plattelandsgebieden.....	
Leader II.....	
Landbouwvorming.....	
Hectare steun federale overheid.....	
Proefcentra.....	
Demonstratieprojecten in het kader van de Europese verordening 2078.....	
Steun in het kader van de gemeenschappelijke marktordening groenten en fruit.....	
Hoofdstuk III : Knelpunten waarmee de biologische sector in Vlaanderen wordt geconfronteerd.....	
De kloof tussen biologische landbouw en gangbare landbouw is te groot.....	
Omschakeling.....	
Kennisverzameling en kennisverspreiding.....	
Onderzoek.....	
Vorming.....	
Controle.....	
Beleid en beleidsondersteuning.....	
Promotie en afzet.....	
Hoofdstuk IV : Doelstellingen en strategie van dit plan	
▪ Doelstellingen.....	
▪ Strategie.....	

Hoofdstuk V : Concrete actiepunten

Gangbare boeren moeten omschakelen: structurele steun

- Actie 1. Investeringssteun voor investeringen in de biologische landbouw.....
- Actie 2. Toekennen van subsidies voor omschakelingsplannen en begeleiding naar biologische landbouw en het opstellen en voorstellen van voorbeeld-omschakelingsplannen.....
- Actie 3. Uitbouwen van een netwerk van voorbeeldbedrijven biologische landbouw.....
- Actie 4. Opstarten van demonstratieprojecten in de biologische landbouw : o.a. mechanische Onkruidbestrijding.....
- Actie5. Ondersteunen van de controlekosten van biologische landbouwers in omschakeling.....
- Actie 6. Reconversiesteun voor omschakeling naar biologische varkenshouderij.....

Kennisoverdracht door vorming en onderwijs

- Actie 7. Opname van onderwerpen over biologische bedrijfsvoering in de vormingspakketten naschoolse landbouwworming en aanpassing subsidiëringsvoorwaarden voor biologische landbouw.....
- Actie 8. Toekennen van subsidies voor studieclubs biologische landbouw.....
- Actie 9. Opname van biologische landbouw in het lessenpakket van het landbouwonderwijs.....
- Actie 10. Ondersteunen van onderzoek en ontwikkeling inzake biologische landbouw in Vlaanderen.....

Voorlichting en communicatie, marktontwikkeling

- Actie 11. Uitbouwen van een kennis- en informatiecentrum op Vlaams niveau.....
- Actie 12. De afzetpromotie van biologische landbouwproducten bevorderen.....
- Actie 13. Opname van biologische landbouw in het lessenpakket van het onderwijs.....
- Actie 14. Ondersteunen van het initiatief week van de biologische landbouw.....

Inschakelen van bioboeren in natuurontwikkeling en landinrichting

- Actie 15. Opstarten van demonstratieprojecten biologische landbouw in kwetsbare gebieden.....

Ondersteunen van biologische landbouw vergt integrale aanpak en overleg

- Actie 16. Bevorderen van de tewerkstelling in de biologische landbouw.....
- Actie 17. Overleg met de federale overheid organiseren.....

Permanent overleg moet bijsturen mogelijk maken

- Actie 18. Organiseren van een permanent overleg tussen de overheid en de sector op Vlaams Niveau.....
- Actie 19. Versterken van de kennis over biologische landbouw binnen het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.....

Hoofdstuk VI : Begroting actieplan

HOOFDSTUK I : UITGANGSPUNTEN

Het voorliggende actieplan biologische landbouw gaat uit van 3 beleidsdocumenten : het Vlaams regeerakkoord, een door een planningsteam van ambtenaren en kabinetsmedewerkers uitgewerkt strategisch plan landbouw en de beleidsnota van de Minister van Leefmilieu en Landbouw Mevrouw Vera DUA.

▪ **Vlaams regeerakkoord**

In het Vlaams regeerakkoord van juli 1999 : ‘Een nieuw project voor Vlaanderen’ wordt met betrekking tot het landbouwbeleid de nadruk gelegd op het stimuleren van de biologisch landbouw en om de voorlichting en de begeleiding ter zake op een volwaardige manier te organiseren. Zeker in kwetsbare gebieden is de omschakeling naar biologische landbouw belangrijk. De middelen en de doelstellingen van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds worden geherdefinieerd en worden meer georiënteerd naar een milieuvriendelijke en kwaliteitsvolle landbouw, met bijzondere aandacht voor de zelfstandige en grondgebonden bedrijven en voor het dierenwelzijn. De VLAM wordt ingeschakeld om kwaliteitsvolle producten te promoten en zo het vertrouwen van de consument te herstellen. Met betrekking tot een milieuvriendelijkere landbouw moet het enorme gebrek aan onderzoek inzake duurzame bedrijfssystemen in land- en tuinbouw worden bijgestuurd.

Binnen de Vlaamse landbouwbevoegdheden en in overleg met de federale overheid wordt in het kader van de doelstelling om tegen 2010 10% van het landbouwareaal biologisch te bewerken, een actieplan voor de biologische landbouw opgemaakt.

▪ **Strategisch plan landbouw: Ontwerp van het planningsteam aan minister van Leefmilieu en Landbouw, Vera Dua 25.11. 99**

Een gemengd team van ambtenaren en kabinetsmedewerkers heeft bij het begin van de legislatuur een strategisch plan inzake het Vlaams landbouwbeleid opgesteld.

Eén van de weerhouden strategische doelstellingen, namelijk doelstelling 3 uit het strategisch plan, is de versnelde ontwikkeling van verbrede activiteiten, biologische landbouw, beheerslandbouw en vermarkting van hoeveproducten.

Het ontwikkelen van een actieplan biologische landbouw moet deze versnelde ontwikkeling, zoals aangegeven in de doelstelling, ondersteunen en onderbouwen. De beleidseffecten gekoppeld aan een dergelijke doelstelling in het bijzonder in het kader van een actieplan biologische landbouw zijn : een toename van biologische bedrijven in aantal en oppervlakten en een toename van de biodiversiteit op bedrijfsniveau.

▪ **Beleidsnota land- en tuinbouw van de Vlaamse minister van Leefmilieu en Landbouw, Vera Dua**

In de beleidsnota landbouw die begin dit jaar werd neergelegd in het Vlaams parlement wordt de missie en visie omtrent het te voeren Vlaams landbouwbeleid aangegeven:

“De bedoeling is in Vlaanderen te komen tot een duurzame landbouw via een onomkeerbaar proces van vernieuwing. Dit betekent op milieu- en diervriendelijke wijze kwaliteitsvolle producten en diensten leveren, de open ruimte op verantwoorde wijze beheren en ervoor zorgen dat deze activiteiten aan de landbouwers een volwaardig inkomen verschaffen.”

De vraag naar gezond voedsel stijgt en de biologische landbouw is op sociaal-economisch vlak een sector met perspectieven vooral wat de mogelijke aangroei van tewerkstelling

betreft. Bovendien is het evident dat de biologische landbouw in belangrijke mate zal bijdragen tot de evolutie naar een meer duurzaam landbouwsysteem.

Om zoals in het regeerakkoord ook is aangegeven tegen 2010 te komen tot 10% biologische landbouw moet aan deze sector voldoende kansen gegeven worden om tot een dynamische ontwikkeling te komen op vlak van productie, promotie, distributie en verwerking.

Alle maatregelen worden gedetailleerd uitgewerkt in een actieplan. Dit moet tot stand komen in samenspraak met de huidige bioboeren en de verschillende organisaties actief op het vlak van biolandbouw. Ook overleg met de federale overheid, vermits biologische landbouw nog steeds een gedeelde bevoegdheid is, wordt in dit actieplan opgenomen.

Een beter milieu, meer natuur en een duurzame landbouw tot stand brengen, is in Vlaanderen niet mogelijk zonder de bewuste en actieve medewerking van alle maatschappelijke actoren en doelgroepen.

In de beleidsbrief worden volgende concrete actiepunten naar voor geschoven.

Overleg met de federale minister van landbouw

De biologische landbouw is nog steeds een gedeelde bevoegdheid, waarbij de belangrijkste beleidsinstrumenten behoren tot de bevoegdheid van de federale Minister van Landbouw. Dit geldt in de eerste plaats voor de omschakelingspremies (inkomenssteun bij omschakeling) en de hectarensteun, alsook voor de controle op de lastenboeken.

Daarnaast behoren vele begeleidende en structuurmaatregelen tot de bevoegdheden van de Vlaamse minister van Leefmilieu en Landbouw.

Nauw overleg en het opstarten van gezamenlijke acties zijn dan ook dringend noodzakelijk. Zo verplicht de Europese Verordening i.v.m. de lastenboeken dierlijke productie alle Lidstaten vanaf midden 2000 een type-lastenboek in te voeren dat minder streng is dan de huidige Belgische reglementering.

Dit betekent dat de federale minister initiatieven zal moeten nemen om te vermijden dat de biologische veehouderij een concurrentienadeel ondervindt doordat bio-producten uit andere Europese landen, waar minder strenge normen gelden, op de Belgische markt terechtkomen. Hetzelfde geldt voor de steun bij omschakeling: de premies voor groenten- en fruitteelt liggen te laag in verhouding tot de andere sectoren, wat o.m. voor gevolg heeft dat meer dan 80% van de voorziene hectaren- en omschakelingssteun voor biologische landbouw naar Waalse bedrijven gaat, waar trouwens ook het aandeel bio-bedrijven hoger ligt dan in Vlaanderen. Een discussie met de federale Minister van Landbouw over deze premies, geplaatst in de specifieke context van de Vlaamse landbouw, is dan ook dringend noodzakelijk.

Initiatieven op Vlaams niveau

Daarnaast kunnen vanuit het Vlaamse niveau een aantal initiatieven genomen worden die een beter kader moeten creëren om de biologische productie te stimuleren, onder meer op het vlak van productie, afzet, promotie, begeleiding en vorming.

Vermits het de bedoeling is dat deze beleids optie een “groene” draad vormt in het ganse Vlaamse landbouwbeleid, komen de diverse acties voor de bio-sector in de verschillende deelaspecten van het landbouwbeleid als horizontale maatregel voor en worden ze dan ook besproken in de overeenkomstige hoofdstukken van de beleidsnota.

Voor wat de productie betreft worden volgende maatregelen getroffen:

- maximale investeringssteun voor biologische productie via heroriëntering van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
- extra steun in het kader van de reconversie van de varkenshouderij
- de mogelijkheid wordt nagegaan om biopremies te combineren met inkomsten uit beheersovereenkomst en/of mechanische onkruidbestrijding.

Op het vlak van de permanente vorming :

- verplichte opname van onderwerpen over biologische bedrijfsvoering in de vormingspakketten
- voorbereiding specifiek lessenspakket voor biologische productie
- het opzetten van demonstratiedagen en van voorbeeldbedrijven voor kandidaat-omschakelaars

Op het vlak van begeleiding bij omschakeling:

- subsidies zullen worden toegekend voor de opmaak van omschakelingsplannen op bedrijfsniveau
- subsidies zullen worden toegekend voor de opmaak van begeleidingsplannen op bedrijfsniveau
- in dit kader kunnen organisaties erkend worden die deze plannen opmaken en uitvoeren
- via onderzoek o.m. naar de socio-economische aspecten van de biologische landbouw zal het beleid een betere wetenschappelijke ondersteuning verkrijgen

Op het vlak van promotie :

- via de VLAM zullen promotiecampagnes gevoerd worden voor bio-producten
- via diverse kanalen zullen de land- en tuinbouwers geïnformeerd worden over de mogelijkheden tot omschakeling

Op het vlak van de afzet:

- korte afzetcircuits zullen bevorderd worden
- samenwerking en samenverkoop in de bio-sector zullen gestimuleerd worden
- de sector van de verwerking van biologische producten zal ondersteund worden voor maatregelen die modernisering en productverbetering beogen

Op het vlak van onderwijs zullen in samenspraak met de Minister bevoegd voor onderwijs de volgende maatregelen besproken worden:

- het invoeren van het vak biologische landbouw in de diverse landbouwopleidingen die in het dagonderwijs worden aangeboden: secundair onderwijs, hoger onderwijs, universitair onderwijs
- het organiseren van specifieke bijscholing van de lesgevers in deze sector
- het invoeren van een leerstoel biologische landbouw op de landbouwfaculteiten van de Vlaamse universiteiten
- uitbouwen van doorgedreven wetenschappelijk onderzoek over de diverse aspecten van biologische bedrijfsvoering

Op het vlak van tewerkstelling zal in samenspraak met de Minister bevoegd voor Tewerkstelling onderzocht worden in hoeverre specifieke maatregelen kunnen genomen worden om de tewerkstelling, vooral van laaggeschoolden, te bevorderen in de sector van de biologische landbouw.

Deze sector is zeer arbeidsintensief en er is een grote nood aan (ongeschoolde) arbeidskrachten die de bedrijfsleiders bijstaan bij het dagelijkse werk.

De sector van de biologische landbouw kan een belangrijke bijdrage leveren tot het creëren van duurzame tewerkstelling voor een belangrijke probleemgroep op de arbeidsmarkt, met name de laaggeschoolden, maar dan moet dit wel gepaard gaan met specifieke financiële voordelen voor de werkgevers.

Al deze maatregelen zullen gedetailleerd uitgewerkt worden in een Actieplan Biologische landbouw dat in de loop van 2000 zal uitgewerkt worden.

Uiteraard zullen deze acties in samenspraak met de toekomstige bioboeren, de huidige bioboeren en de organisaties vanuit handel en afzet worden georganiseerd.

Ook de landbouworganisaties zullen nauw betrokken worden bij de uitwerking van deze maatregelen en zullen gevraagd worden zich maximaal in te zetten voor de promotie van de biologische landbouw op het terrein.

Een groot deel van deze maatregelen werd ook opgenomen in het programma dat door het Vlaams Gewest werd ingediend in het kader van de Verordening 1257/99 inzake de plattelandsontwikkeling, waardoor bij goedkeuring Europese cofinanciering zal kunnen verkregen worden.

HOOFDSTUK II : SITUERING VAN DE BIOLOGISCHE LANDBOUW

1. De biologische landbouw in Europa

In 1998 waren er in de EU 104.689 biologische landbouwbedrijven, dit is 1,36 % van het totaal aantal landbouwbedrijven.

Er was in 1998 2.858.339 ha in biologische productie, dit is 2,1 % van de totale landbouwoppervlakte.

In Europa groeit de biologische landbouw vooral in die landen of regio's waar men voordien eerder extensief teelde en in die landen waar goede afzetstructuren voorzien zijn.

Tabel 1. Omvang en belang van de biologische landbouw in Europa

<u>Land</u>	<u>Datum</u>	<u>Aantal ha</u>	<u>% van de totale landbouw- oppervlakte</u>	<u>Aantal bedrijven</u>	<u>% van het totaal aantal bedrijven</u>
België	Einde 1999	18 572	1,4	550	0,9
Denemarken	Midden 1999	160 369	6,0	3 029	5,2
Duitsland	31-12-1998	416 318	2,4	9 209	1,8
Estland	1-2000	5 291	0,3	90	0,2
Finland	Einde 1999	137 000	6,3	5 200	6,1
Frankrijk	12-1998	234 800	0,8	6 500	1,0
Griekenland	31-12-1998	15 849	0,47	4 231	0,48
Groot-Brittannië / Verenigd Koninkrijk	1-4-1999	291 538	1,8	1 356	0,7
Ierland	Aantal bedrijven: 31-12-1998 Oppervlakte: 31-12- 1999	32 478	0,7	887	0,5
IJsland	9-1999	2 500	0,6	33	0,8
Italië	31-12-1998	778 070	5,3	43 698	1,8
Lichtenstein	12-1999	660	17,0	35	16,0
Luxemburg	1-2000	1002	0,8	29	1,1
Nederland	1-1-2000	22 997	1,2	1 216	1,2
Noorwegen	1-2000	18 747	1,8	1 818	2,3
Oostenrijk	9-1999	287 900	8,4	20 207	8,94
Polen	4-1999	10 000	0,3	500	-

Portugal	31-12-1999	47 974	1,2	750	0,2
Zweden	31-12-1998	127 000	3,7	2 860	3,1
Zwitserland	28-01-2000	83 100	7,8	5 037	6,8
Slovenië	1999	3 000	0,4	312	-
Spanje	31-12-1999	352 164	1,4	11 773	0,9
Tsjechië	1999	110 756	2,6	473	-
Hongarije	1999	30 000	-	1 200	-
Cyprus	28-01-2000	30	0,015	15	-
EU	-	2 930 257	2,2	111 495	1,45
EU + EFTA	-	3 035 251	2,18	118 418	1,58

2. De biologische landbouw in België

In 1998 beslaat de biologische landbouw in België 0,87 % van de landbouwoppervlakte en vertegenwoordigt 0,63 % van de bedrijven. In België wordt de totale omzet in biologische producten (retail) geschat op 5,2 miljard in 1999.

Het premiestelsel voor biologische landbouw blijkt vooral aantrekkelijk voor extensief grasland. Dit verklaart ten dele de enorme groei van de biologische landbouw in Wallonië. Voor intensievere landbouwgebieden staat deze bio-steun niet in verhouding tot de opbrengstderiving en investeringskost die omschakelen naar biologische landbouw met zich meebrengt.

Tabel 2. Aantal bedrijven en oppervlakte besteed aan biologische landbouw

	1987	1991	1994	1995	1996	1997	1998	1999
<u>België</u>								
Aantal bedrijven	109	160	168	193	228	291	439	586
Oppervlakte (ha)	1.000	1.300	2.683	3.385	4.425	6.418	11.744	18.515
<u>Vlaanderen</u>								
Aantal bedrijven	72	85	95	100	102	107	164	175
Oppervlakte (ha)	± 417	493	640	739	775	820	999	2.723
<u>Wallonië</u>								
Aantal bedrijven	37	-	73	93	126	184	275	410
Oppervlakte (ha)	583	± 800	2.042	2.646	3.470	5.998	10.744	15.792

Tabel 2bis. aantal erkende deelnemers 1998 genotificeerd in het kader van de EG-verordening 2092/91 (de basisreglementering inzake de biologische productiemethode) (artikel 15)

aantal erkende deelnemers	Producenten (a)		verwerkers (b)		invoerders (c)		totaal deelnemers (d)
	Wallonië	Vlaanderen	Wallonië	Vlaanderen	Wallonië	Vlaanderen	
Eind 1997	182	135	123	67	18	5	530
Nieuw in 1998	122	36	22	19	3	7	209
deelneming gestopt in 1998	- 29	- 7	- 10	- 1	-	-	- 47
Eind 1998	275	164	135	85	21	12	692
Eind 1999		586		309		39	934

(a) de productie omvat de verwerking en de eigen conditionering.

(b) verwerking en conditionering van plantaardige producten en samengestelde producten, hoofdzakelijk plantaardige.

(c) invoerders van plantaardige producten en samengestelde producten, hoofdzakelijk plantaardige, ingevoerd uit derde landen.

(d) eenzelfde persoon kan zowel beschouwd worden als producent, verwerker en invoerder.

Tabel 3. Biologische dierlijke productie in België: gegevens 1998 (met inbegrip van dieren in omschakeling)

<u>Speculatie</u>	<u>Aantal dieren</u>	<u>Verhouding tot nationale veestapel</u>
Zoogkoeien	5.700	1,20 ‰
Melkkoeien	4.660	0,70 ‰
Varkens	2.160	0,03 ‰
Leghennen	10.800	0,09 ‰
Vleeskippen	17.200	0,06 ‰
Schapen-geiten	2.850	1,70 ‰

3. De biologische landbouw in Vlaanderen

In Vlaanderen zijn er in 1999 172 biologische bedrijven die samen 0,41 % van de totale landbouwoppervlakte vertegenwoordigen.

In 1999 werd bijna een verdrievoudiging van het areaal gerealiseerd. Deze toename komt bijna uitsluitend vanwege de melkveehouderij. Voornamelijk in de groententeelt blijft de groei achter.

Tabel 4. Overzicht van het gebruik van het biologisch areaal in Vlaanderen

VLAANDEREN	Oppervlakte in ha		
	<u>in omschakeling</u>	<u>geheel in bio</u>	<u>totaal</u>
	<u>1999</u>	<u>1999</u>	<u>1999</u>
Akerbouw	339,45	253,69	593,14
Weiden	1.305,75	339,59	1.645,34
Groenteteelt volle grond	28,30	242,29	270,59
Fruitteelt (laagstam)	37,60	36,25	73,85
Fruitteelt (hoogstam)	16,01	97,60	113,61
Groenteteelt onder koud glas	0,09	5,51	5,60
Groenteteelt onder warm glas	3,70	9,34	13,04
Kleinfruit	1,88	5,59	7,47
Champignons	0,13	0,40	0,53
<u>Totaal (Vlaanderen)</u>	1.732,91	990,26	2.723,17

Tabel 5. Overzicht van het aantal dieren in biologische productie in Vlaanderen

	<u>2/11/1999</u>	<u>6/12/1999</u>
melkkoe	606	1049
melkgeit	330	630
ooi	70	1650
zeug	125	125
vleesvarkens	801	701
legkip	8509	23424
vleeskuiken	3150	3150

4. De wetgeving

De biologische productiewijze wordt geregeld via diverse Europese Verordeningen, waarbij voor de diverse deelsectoren wettelijk vastgelegde lastenboeken werden uitgeschreven. De bedrijfsvoering wordt gecontroleerd door erkende organismen en ingeval de voorschreven regels gerespecteerd worden, mag voor de afgeleverde producten een officieel erkend “biolabel” worden gebruikt.

Historiek

- Verordening (EEG) nr. 2092/91 van de Raad van 24 juni 1991 inzake de biologische productiemethoden en aanduidingen diengaande op landbouwproducten en levensmiddelen.
- Koninklijk Besluit van 17 april 1992 inzake de biologische productiemethode en aanduidingen dienaangaande op landbouwproducten en levensmiddelen.

- Ministerieel besluit van 7 augustus 1997 tot vaststelling van aanvullende voorwaarden tot erkenning van organismen belast met de controle op de biologische productiemethode en aanduidingen diengaande op landbouwproducten en levensmiddelen.
- Ministerieel Besluit van 30 oktober 1998 tot vaststelling van de voorschriften betreffende de biologische productie in de dierlijke sector.
- Verordening (EEG) nr. 1804/1999 van de Raad van 19 juli 1999 waarbij de verordening (EEG) nr. 2092/91 inzake de biologische productiemethode en aanduidingen diengaande op landbouwproducten en levensmiddelen wordt aangevuld met betrekking tot de dierlijke productie.

5. De actoren

- Producenten: BELBIOR, UNAB
- Consumenten: VELT, NATURE ET PROGRES
- Verwerkende bedrijven en handelaars: PROBILA-UNITRAB
- Label: BIOGARANTIE
- Voorlichting: BLIVO, Landwijzer, PCBT, CARAB, ...
- Controle: BLIK, ECOCERT (erkend door EG)
- Onderzoek: PCBT, landbouwscholen, onderzoeksinstituten en andere actoren uit de biologische landbouw
- Informatieblad: biovisie (BLIVO)
- Commerciële samenwerkingsverbanden: groentenabonnementen, Atalanta, BRAVA, ARPOBEL, melkopaalronde van Biomilk, ...
- Overkoepelende organisatie: (Vlaamse Kamer van) BIOFORUM, IFOAM (Europees)

6. De biologische productiemethode

A. Waarom biologische landbouw ?

- Het is evident dat de biologische landbouw ook een antwoord is op de milieuproblemen veroorzaakt door de gangbare landbouw en het verhogen van het aandeel biologische bedrijven zal in belangrijke mate bijdragen tot de evolutie naar een meer duurzaam landbouwsysteem. Bovendien is de biologische productiewijze milieuvriendelijk wat de biodiversiteit op bedrijfsniveau en ook in het algemeen doet toenemen.
- Ook op sociaal-economisch vlak is het een sector met perspectieven: terwijl de klassieke landbouw zeer veel arbeid uitstoot, kan deze bedrijfsvoering zorgen voor het behoud en zelfs een aangroei van de tewerkstelling.
- De biologische sector heeft het grote voordeel dat de consument aan haar kant staat. De vraag naar gezond voedsel stijgt en vele mensen hebben de weg naar de bio-producten gevonden tijdens de dioxine-crisis. De biologische landbouw heeft dus in Vlaanderen een belangrijk groeipotentieel.

B. Basisverordening inzake de biologische landbouwproductiemethoden

In de Europese verordening 2092/91 wordt via productieregels en een controlesysteem aangegeven wat mag bestempeld worden als een biologisch product en welke etiketteringsvoorschriften hiervoor gelden.

C. Controle

Volgens verordening 2092/91 moet

‘ iedere marktdeelnemer die biologische producten produceert, bereidt of uit een derde land invoert om ze in de handel te brengen :

- a) de bevoegde instantie van de lidstaat waar hij zijn werkzaamheden uitoefent daarvan in kennis stellen; deze kennisgeving omvat de in bijlage IV bedoelde gegevens;
- b) zijn onderneming onderwerpen aan een controlesysteem.’

De lidstaten voeren een controlesysteem in dat wordt toegepast door een of meer aangewezen controle-instanties en/of door erkende particuliere organisaties waaraan de marktdeelnemers, die biologische producten produceren, bereiden of uit derde landen invoeren, onderworpen moeten zijn. ‘

In België zijn momenteel 2 controleorganismen erkend in toepassing van het Koninklijk Besluit van 17 april 1992 inzake de biologische productiemethode en aanduidingen dienaangaande op landbouwproducten en levensmiddelen :

- Blik vzw, erkend sinds 18 augustus 1992.
- Ecocert Belgium S.P.R.L., erkend sinds 11 augustus 1992 .

D. Omschakelingsperiode

De overstap van gangbare naar biologische landbouw kan niet zomaar gedaan worden. Omdat ook de bodem zich moet aanpassen en omdat eventuele residu's nog kunnen aanwezig zijn is een omschakelingsperiode vastgelegd. Tijdens deze periodes moeten de biologische productieprincipes toegepast worden en moet de biologische regelgeving nageleefd worden. Producten geproduceerd tijdens de omschakeling krijgen meestal nog geen meerprijs, hoewel de biologische bedrijfsvoering al moet toegepast worden. Dit betekent dat de biologische land- en tuinbouwer deze omschakelingsperiode moet overbruggen.

De omschakelingsperiode wordt voor de plantaardige productie bepaald op Europees niveau. De omschakelingsperiode voor de dierlijke productie wordt nog op Belgisch niveau bepaald.

Plantaardige productie

Duur van de omschakelingsperiode:

Tabel 6. Omschakelingsperiodes plantaardige productie

éénjarige gewassen	2 jaar vóór het zaaien of planten
doorlevende gewassen	3 jaar vóór de oogst

Naargelang de voorgeschiedenis van de percelen kan het controle-organisme de omschakelingsperiode verkorten of verlengen.

Producten kunnen verkocht worden als “geproduceerd tijdens omschakeling naar biologische landbouw” na een omschakelingsperiode van ten minste twaalf maanden voor de oogst in acht genomen te hebben.

Dierlijke productie

Voor weides geldt normaal de omschakelingsperiode van twee jaar.

Voor de dierlijke productie is de omschakelingsperiode afhankelijk van de duur van de productiecyclus. Dit is:

Tabel 7. Omschakelingsperiodes dierlijke productie

runderachtigen bestemd voor vleesproductie	12 maanden
schapen, geiten, varkens bestemd voor vleesproductie	4 maanden
dieren voor melkproductie	6 maanden
pluimvee voor eierproductie	12 weken
pluimvee voor vleesproductie	10 weken

Voor bedrijven met voederverzorging volledig van eigen teelt kan bij omschakeling van het volledige bedrijf de totale omschakelingsperiode verkort worden tot een duur gelijkwaardig aan de periode voor dierlijke productie verlengd met 12 maanden.

In het begin van de omschakeling wordt het verbruik van niet-biologische, op het bedrijf geproduceerde dierenvoerders toegelaten.

E. Typerende kenmerken van de biologische productiewijze

Doelstellingen van een biologisch bedrijfssysteem

- Produceren van voldoende voedsel en grondstoffen van hoge kwaliteit;
- Behoud van de bodemvruchtbaarheid
- Beheer van het landelijke gebied;
- Op duurzame wijze omgaan met de natuurlijke hulpbronnen water, lucht en bodem;
- Grondverbonden mestbeheer

- Dierenwelzijn en preventieve gezondheidszorg
- Ingepast in een toekomstgerichte, levensvatbare bedrijfsopzet.

Technische uitvoering

- Ruime vruchtwisseling
- Gebruik van vlinderbloemige groenbemesters
- Organische bemesting
- Mechanische of thermische onkruidbeheersing
- Zorg voor dierenwelzijn en preventieve gezondheidszorg
- Arbeidsorganisatie (arbeidsintensief)

Vereisten voor het slagen van de biologische teeltwijze

- Een goede kennis van de biologische productie
- Financiële ruimte om de omschakeling te kunnen verwezenlijken

- Een degelijke voorbereiding en planning van de omschakeling
- Mogelijkheid voor het inroepen van bedrijfsbegeleiding
- Continue kennisontwikkeling en innovatie d.m.v. praktijkgericht onderzoek.

7. Marktsituatie

- Consumentzijde : naambekendheid goed gerealiseerd, invulling blijft nog dikwijls vaag.
- Producentzijde : sector wordt langzaam aanvaard, daadwerkelijke omschakeling bij enkelingen (vooral melkveehouders). Het wantrouwen verdwijnt, maar er is nog geen echt vertrouwen.
- Afzetmogelijkheden, noodzakelijk voor de realisatie van de meerwaarde, groeien.
- De vraag naar bio-producten is momenteel groter dan het aanbod wat op de meeste landbouwmarkten niet het geval is. Het gevolg is dat er een belangrijke import is van bio-producten uit landen die reeds langer de biologische productiemethode hebben ondersteund.
- Een verdere stimulering van de biologische productie is dus zeker aangewezen gezien zowel de economische als de ecologische perspectieven die deze teeltwijze biedt.
- Verwachte groeisectoren : dierlijke productie (vooral de melkveesector) ; plantaardige productie (voedergewassen en granen en diepvriesgroenten).
- Nood aan omschakeling in de dierlijke productie (rundvee en varkens)
- Eén derde van de geleverde biologische groenten en fruit gaat momenteel naar de grootwarenhuizen. Een deel van de productie wordt afgezet via groentenabonnementen, terwijl het grootste deel rechtstreeks wordt verkocht aan de consument, wat een grotere toegevoegde waarde voor de producent garandeert en ook qua versheid het best beantwoordt aan de eisen van de consument.

8. De ondersteuning van de biologische landbouw vandaag

Enkele vormen van ondersteuning door de Vlaamse en de federale overheid worden hier opgesomd. Er zijn ook andere initiatieven die hier niet vermeld worden onder andere door andere overheden (provincies,...).

▪ Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF)

Tot nu toe was de VLIF-regelgeving hoofdzakelijk gericht op de structurele ondersteuning van de landbouw in het algemeen: er werd geen onderscheid gemaakt tussen biologische landbouw en gangbare landbouw.

Bij de biologische landbouw is arbeid een zeer belangrijke productiefactor maar is, zoals in de gangbare landbouw, de productie niet meer mogelijk zonder de inzet van kapitaal.

Voor biologische landbouwers of tuinders in hoofdberoep, met de nodige beroepsbekwaamheid, met de bereidheid om boekhouding bij te houden en in zoverre ze een economisch leefbaar bedrijf uitbouwen kan VLIF-steun gegeven worden onder de vorm van een rentesubsidie (tot maximaal 5 %) en is aanvullende overheidswaarborg mogelijk . Voor jonge landbouwers en tuinders is daarnaast ook een kapitaalspremie mogelijk, dus ook voor biologische landbouwers.

Met de komende vernieuwde VLIF-regelgeving wordt een type landbouw aangemoedigd waar het beheer in handen is van de landbouwer of tuinder zelf. De veehouderij is bij voorkeur grondgebonden met de nodige aandacht voor dierenwelzijn. Bovendien wordt een positieve discriminatie ingebouwd voor landbouwers die maatregelen nemen op hun bedrijf

die verder gaan dan de basis-milieuvereisten. Biologische landbouw is vanuit zijn ideologie hiervoor de beste benadering.

▪ **Doelstelling 5b : ondersteuning van plattelandsgebieden**

In bepaalde, duidelijk afgebakende gebieden, konden ,met Europese steun, projecten betoelaagd worden die door organisaties werden ingediend (dus geen steun voor individuele landbouwers) met de bedoeling in die gebieden het inkomen te handhaven en de tewerkstelling te behouden of te verbeteren. Biologische landbouw behoort hier expliciet tot de mogelijkheden omdat biologische landbouw arbeidsintensief is en een toegevoegde waarde kan bieden . Nieuwe projecten konden worden ingediend tot eind 1999, voor bestaande projecten loopt de betoelaging tot maximaal 30 juni 2001.

Momenteel lopen er 3 projecten: één in 5b-Westhoek voor een bedrag van 7.1 miljoen frank. Dit project wordt uitgevoerd door PROCLAM, VAC en BLIVO.

Er lopen 2 projecten in 5b-Meetjesland: voor een gezamenlijk bedrag van 7.1 miljoen frank. Deze projecten worden uitgevoerd door BLIVO en PCG.

▪ **Leader II**

Het communautaire initiatief LEADER II steunt financieel innovatieve acties voor de ontwikkeling van het eigen potentieel van de plattelandsgebieden. Tot eind 1999 kon deze steun in twee gebieden - Westhoek en Meetjesland - aangevraagd worden. Een financiële tussenkomst voor uitgaven gericht op de ontwikkeling en stimulering van biologische landbouw behoort tot de mogelijkheden.

vb. :

- Westhoek, project 'groentepakket- abonnement' met als doel de consument de kans te geven zich te abonneren op een pakket van biologische groenten. Hierdoor wordt de afzetmarkt vergroot en krijgt de abonnee elke week een portie biologische voeding.
- Westhoek, project waarbij een biologische kippenhouderij wordt opgestart, waarbij de stallen worden gerenoveerd volgens de principes van de biologische teelt en gebruik gemaakt wordt van ecologische materialen.
- Meetjesland, project waarbij financieringshulp wordt gegeven bij de opstart van een biologisch tuinbouwbedrijf.
- Meetjesland, project van akkerbouwbedrijf in omschakeling naar biologische landbouw, waarbij geopteerd wordt voor droging bio-producten en kistenbewaring.

▪ **Landbouwworming**

Erkende centra inzake landbouwworming kunnen voor vormingsactiviteiten die ze organiseren m.b.t. biologische landbouw, gebruik maken van de subsidies van de Afdeling land- en tuinbouwworming van de Administratie Land- en Tuinbouw. Naschoolse cursussen of korte vorming voor land- en tuinbouwers worden betoelaagd waarbij de kosten voor de organisatie zelf en voor de sprekers vergoed worden volgens welbepaalde forfaitaire tarieven. Voor toekomstige land- en tuinbouwers biedt de Afdeling de kans om via de ondersteuning van de starterscursussen en stages voldoende beroepservaring op te bouwen om te starten met een bedrijf.

▪ **Hectare steun federale overheid**

Vanaf het seizoen 1994 werd hectaresteen toegekend aan biologische land- en tuinbouwbedrijven en aan bedrijven die omschakelen naar de biologische productiemethode. Deze premies worden gefinancierd door het federale Ministerie van Landbouw en door de

Europese gemeenschap in het kader van de EG verordening 2078/92. De premies zijn ingedeeld in verschillende teelten en variëren van 4.500 BEF tot 30.000 BEF per hectare voor de biologische teelt en van 7.282 BEF tot 33.985 BEF per hectare voor de percelen in omschakeling. Deze hectare-steun voor de omschakeling ligt iets hoger en kan slechts gedurende 2 jaar bekomen worden. Waarschijnlijk worden deze bedragen in de nabije toekomst aangepast.

- **Proefcentra**

De proefcentra kunnen rekenen op een jaarlijkse werkingstoelage van de federale overheid. De proefcentra spelen een belangrijke rol voor de kennisontwikkeling en kennisoverdracht. Er bestaat één proeftuin biologische landbouw, het PCBT, dat zich uitsluitend toelegt op de biologische landbouw. Ook andere proefcentra belichten enkele aspecten van de biologische teelt.

- **Demonstratieprojecten in het kader van de Europese verordening 2078**

In het kader van de Europese verordening 2078 voerden BLIVO en CARAB demonstratieprojecten uit voor de federale overheid. Hiertoe werden er onder andere bedrijfsfiches opgesteld en werden er opendeurdagen op biologische bedrijven georganiseerd. Op deze manier kon zowel de gangbare landbouwer als de biologische landbouwer geïnformeerd worden.

- **Steun in het kader van de gemeenschappelijke marktordening groenten en fruit.**

Er kan steun gegeven worden aan erkende telersverenigingen voor de financiering van een operationeel programma dat gericht is op de verbetering van de kwaliteit en de commerciële waarde, de promotie bij de consumenten en het creëren van biologische productielijnen; het ontwikkelen van productietechnieken die rekening houden met het milieu; het ter beschikking stellen van technische middelen voor de controle van de kwaliteit, de fyto-sanitaire bepalingen en de maximale residucontrole.

In 1999 deed vooral telersvereniging BRAVA enkele specifieke acties naar biologische landbouw in het kader van de GMO. In het kader van de actie 'milieuvriendelijke teelttechnieken' werden bij telersvereniging BRAVA 4 personeelsleden full time tewerkgesteld voor de verkoop van bioproducten. Voor 1999 bedroeg de loonsuitgave 6.512.208 frank. De specifieke verpakkingskosten voor bioproducten bedroegen in totaal 685.248 frank. In het kader van de actie 'introductie van milieuvriendelijke technieken' maakte BRAVA verder werk van technieken om de speciale bioverkoop administratief te automatiseren. De totale uitgave hiervoor bedroeg 1.866.363 frank.

HOOFDSTUK III : KNELPUNTEN WAARMEE DE BIOLOGISCHE SECTOR IN VLAANDEREN WORDT GECONFRONTEERD

▪ De kloof tussen biologische landbouw en gangbare landbouw is te groot

De grondslagen en basisprincipes van de biologische landbouw verschillen zodanig van die van de gangbare landbouw dat er als het ware een ‘kloof’ is tussen deze twee teeltmethoden. Voor de meeste gangbare landbouwers is de kloof te groot. Ze zien het biologisch telen niet alleen als een werkwijze maar ook als een leefwijze. Bij omschakeling moet de manier van werken aangepast worden maar omdat deze zo verschillend is van de gangbare werkwijze wordt dit door de teler zelf als een manier van leven ervaren. De kloof uit zich niet alleen in de denkwereld maar ook op het niveau van het bedrijf. Bij omschakeling moet dikwijls de bedrijfsstructuur aangepast worden. Het aanpassen van het bedrijf en het aankopen van de nodige machines zijn dus niet vanzelfsprekend.

▪ Omschakeling

De omschakeling van de gangbare productiemethode naar de biologische productiemethode houdt een hele koerswijziging in. De basisprincipes van de biologische landbouw verschillen grondig met die van de gangbare landbouw. Zo zijn het in stand houden van de bodemvruchtbaarheid, de teeltrotatie en de preventieve gezondheidszorg slechts enkele aspecten die de omschakeling met zich mee brengt. Er kunnen ook structurele aanpassingen (ombouw stallen, aankoop machines) nodig zijn. Ook is het de gangbare land- of tuinbouwer dikwijls niet duidelijk welke impact een omschakeling op zijn bedrijf en bedrijfsvoering zal hebben. De begeleiding en de voorlichting bij omschakeling verlopen momenteel niet optimaal. Begeleiding bij omschakeling is vrij duur en brengt daarom voor het omschakelend bedrijf een extra financiële last mee.

▪ Kennisverzameling en kennisverspreiding

De biologische sector is relatief klein in Vlaanderen. Toch is de weinige kennis en informatie die er in Vlaanderen beschikbaar is verspreid en gefragmenteerd. De samenwerking tussen de verschillende actoren in de biologische landbouw verloopt niet altijd optimaal. Voor de consument en / of landbouwer is het niet altijd even duidelijk waar men voor de gevraagde informatie terecht kan. De kennis en de informatie die in Vlaanderen beschikbaar is zou zo goed mogelijk gebundeld en verspreid moeten worden. Zoals voor zowat elke sector in volle groei vormen kennisverzameling en kennisverspreiding immers belangrijke pijlers bij de ontwikkeling van de biologische sector.

▪ Onderzoek

Het onderzoek in de biologische landbouw in Vlaanderen staat nog in haar kinderschoenen. Voor een sector die volop in expansie is en waarvan de basisprincipes ‘nieuw’ zijn, is het van groot belang dat bestaande of nieuwe technieken onderzocht en bijgestuurd worden. Ook socio-economisch is er behoefte aan gefundeerd onderzoek.

▪ **Vorming**

In Vlaanderen heeft de consument steeds minder notie van de landbouw. Het is nuttig dat jongeren ingelicht worden over de principes van de biologische landbouw en de verschillpunten met de gangbare landbouw. Op deze manier kan voor de consument het prijsverschil aanvaardbaar worden.

In de naschoolse landbouwworming wordt er te weinig verwezen naar de biologische landbouw. De biologische landbouw mag meer in de schijnwerpers komen en dient dus opgenomen te worden in de lessen en in de vormingspakketten.

Erkende centra besteden weinig of geen aandacht aan de vorming van voorlichters biologische landbouw.

In het middelbaar landbouwonderwijs wordt er te weinig aandacht besteed aan het thema biologische landbouw. De opleidingen op hogescholen en universiteiten voorzien nog steeds geen afstudeerrichting in de biologische landbouw. Nochtans vraagt de sector om geschoolde en bekwame voorlichters en onderzoekers.

▪ **Controle**

De biologische sector heeft nood aan meer controles. Het imago van de sector valt of staat immers met de betrouwbaarheid van de producten die de consument koopt. De controles zijn vrij duur en vormen daardoor een zware financiële last op de biologische bedrijven of de bedrijven in omschakeling.

▪ **Beleid en beleidsondersteuning**

Het beleid ondersteunt de biologische landbouw te weinig. De biologische landbouw heeft nood aan een stimulerend beleid zeker nu de vraag naar biologische producten groter is dan het aanbod. Ook moet de overheid meer rekening houden met de specifieke noden van de biologische sector. Dit kan door in regelgevingen rekening te houden met de biologische sector. Bovendien moet de Vlaamse overheid meer tijd vrijmaken om contact te maken met de biologische sector zodat ze op de hoogte is en blijft van de ontwikkelingen in de sector. Er ontbreken experts biologische landbouw bij de Vlaamse overheid die onafhankelijk en gratis de biologische landbouwers bij kunnen staan (o.a. naar regelgeving toe) en indien nodig de landbouwers doorverwijzen. Bovendien zouden deze steunpunten biologische landbouw bij de Vlaamse overheid een belangrijke schakel kunnen vormen tussen de sector en het beleid.

▪ **Promotie en afzet**

De promotie van biologische producten gebeurt vooral onrechtstreeks in het kader van het belichten van gezondheid en milieuvriendelijkheid. Voor echte grootse promotiecampagnes was er tot nu toe nog geen budget (de nog kleine sector kan grote promotiecampagnes niet zelf financieren).

Op het gebied van de afzet is vooral de afzet van dierlijke producten een probleem. De sector heeft buiten de kleinschalige initiatieven zoals thuisverkoop en groenteabbonnementen nood aan grootschalige initiatieven. Bij deze grootschalige initiatieven is het belangrijk dat de prijs die de landbouwer voor zijn product krijgt rechtvaardig blijft.

HOOFDSTUK IV : DOELSTELLINGEN EN STRATEGIE VAN DIT PLAN

▪ Doelstellingen

- De Vlaamse overheid wil een versnelde omschakeling naar biologische landbouw stimuleren.
- De Vlaamse overheid wil de bestaande regelgeving aanpassen om biologische productie maximaal kansen te bieden.
- De Vlaamse overheid wil de biologische landbouw ondersteunen.
- De Vlaamse overheid wil er mee toe bijdragen het marktaandeel van de biologische landbouw te vergroten.
- De Vlaamse overheid wil de kennis betreffende biologische landbouw vergroten zowel bij de landbouwer, de consument als de voorlichters.

▪ Strategie

Gerichte financiële steun moet de remmingen op het vlak van de producent wegwerken, zodat omschakeling meer kansen krijgt.

Om deze doelstellingen te bereiken ligt de nadruk in het plan op kennis, kennisontwikkeling, kennisoverdracht en de afstemming van het beleid op de specifieke noden van de biologische productie.

Waar vroeger de biologische landbouwer als ‘alternatief’ beschouwd werd, hebben de consumenten vandaag steeds meer sympathie voor de biologische land- en tuinbouwproducten. De kwaliteit van het afgeleverde product, de productiewijze en de bedrijfsvoering in harmonie met omgeving en natuur worden door de consument ten zeerste geapprecieerd. Onder het motto dat het op milieuvlak beter moet en kan, denken meer en meer gangbare landbouwers eraan om te schakelen naar de biologische teelt. Toch zijn er in Vlaanderen nog maar een beperkt aantal biologische land- en tuinbouwers. Een gebrek aan informatie en begeleiding, de grote ommezwaai in de bedrijfsvoering en nood aan begeleiding bij omschakeling en een aantal andere knelpunten liggen hiervoor aan de basis. De Vlaamse overheid wil de biologische land- en tuinbouw een flinke duw in de rug geven en beleidsmatig ondersteunen. Daartoe werd dit actieplan biologische landbouw opgesteld. In dit plan zijn een ruim aantal strategieën binnen de bevoegdheden van de Vlaamse regering opgenomen. Deze strategieën worden door de ALT (Administratie Land- en Tuinbouw), in overleg met de actoren van de biologische landbouw als concrete actiepunten in een stappenplan uitgewerkt. Dit actieplan is niet limitatief en zal op geregelde tijdstippen worden bijgestuurd in overleg met de sector.

Potentiële omschakelaars vragen naar een betere bedrijfseconomische en bedrijfstechnische ondersteuning. Zoals elke vooruitstrevende sector is kennis en kennisoverdracht een belangrijke pijler geworden voor de uitbouw, de ondersteuning en de ontwikkeling van de biologische sector. De Vlaamse overheid legt haar accenten in dit actieplan voor biologische landbouw dan ook heel bewust op deze kennis en kennisoverdracht. Daarnaast is het evident dat de Vlaamse overheid het beleid en de regelgeving zal ‘aanpassen’ aan de specifieke noden van de biologische sector. Bovendien zal de Vlaamse overheid van de gelegenheid gebruik maken om de verschillende actoren uit de biologische land- en tuinbouw op elkaar af te stemmen met als doel het aanbod en de werking van deze actoren maximaal ten goede te laten komen aan de sector.

De Vlaamse overheid wil de biologische landbouw stimuleren en ondersteunen zodat de biologische sector alle kansen krijgt. De Vlaamse overheid wil de biologische landbouw niet ‘betuttelen’ of ‘kunstmatig ontwrichten’ maar de ‘vrije’, marktgerichte ontwikkelingen

bemoedigen. Ondanks de ondersteuning van de overheid blijft de motivatie immers doorslaggevend in het slagen in de biologische bedrijfsvoering.

HOOFDSTUK V : CONCRETE ACTIEPUNTEN

Gangbare boeren moeten omschakelen: structurele steun.

Ondanks de federale hectarepremie voor biologische productie verloopt de omschakeling naar de biologische teeltmethode niet zo vlot als men zou verwachten.

Meerdere redenen kunnen hiervoor worden aangehaald, waaronder:

- het niet kennen van de biologische productiemethode en de markt ;*
- de kostprijs van omschakelingsplannen ;*
- het gebrek aan begeleiding;*
- de kostprijs van de reconversie-investeringen in machines en gebouwen.*

De acties 1 tot en met 6 bieden mogelijkheden tot oplossing van deze problemen.

Actie 1. Investeringssteun voor investeringen in de biologische landbouw

Verwante actie(s):

1.1. Knelpunten

Tot op heden waren de reglementering en bijgevolg ook de voorwaarden waaraan voldaan moest worden om VLIF-tussenkomsten te bekomen, volledig identiek voor zowel een biologische als voor gangbare land- of tuinbouwers.

Het ontbreken van de mogelijkheid om kleinere investeringsbedragen, specifieke milieu-investeringen of een eventuele omschakelingskost te betoelagen werd in het verleden vanuit de biologische landbouwhoek als een belangrijk knelpunt ervaren.

1.2. Ideaalbeeld

In het plan voor plattelandsontwikkeling (2000 – 2006) is een vernieuwde reglementering met betrekking tot het Vlaams Landbouw investeringsfonds voorzien waarbij Vlaanderen een beleid wil voeren dat nieuwe duurzame activiteiten wil aanmoedigen , waarbij de omschakeling naar een landbouw met verbrede doelstellingen en biologische landbouw primordiaal zal ondersteund worden.

1.3. Voorgestelde beleidsmaatregelen

In de nieuwe VLIF-reglementering zal een positieve discriminatie t.a.v. de biologische landbouw worden ingebouwd.

Ook diegenen die de landbouw als nevenberoep uitoefenen zullen voor steun in aanmerking komen.

De vernieuwde VLIF-regelgeving wil de realisatie van een aantal specifieke investeringen extra aan moedigen via een uitgesproken vorm van differentiatie van de steun gekoppeld aan een wijziging in de vorm van de steun.

Concreet worden er vier niveaus van steun voorzien nl. 40, 30, 20 en 10 % en zal de steun ook verleend worden onder vorm van een premie op investeringen die gefinancierd worden met eigen middelen of als aanvulling op een rentesubsidie. Hierbij zal voor investeringen die

specifiek in verband kunnen gebracht worden met de diversificatie van de activiteiten, de realisatie van een duurzame landbouw (vnl. aspecten milieu en dierenwelzijn) en de omschakeling naar biologische landbouw het hoogste steunpercentage (40 %) van toepassing zijn. Vermits de omschakeling naar biologische landbouw en diversificatie van de activiteiten vaak samengaan, liggen voor bedrijven die hierop mikken interessante financiële voordelen in het verschiet.

In de mate dat biologische telers in gestructureerd verband een samenwerking opstarten (met tenminste 3 werkende leden landbouwers) rond de invoering van de biologische landbouwmethode, het gemeenschappelijk gebruik van productiemiddelen (zoals machines) en de afzet van hun producten zullen zij tevens kunnen beroep doen op een startpremie aan het samenwerkingsverband. De startpremie (maximaal 22500 EURO) betreft enkel een tegemoetkoming in de kosten van beheer van het samenwerkingsverband.

1.4. Initiatiefnemer

Administratie Land- en Tuinbouw (ALT)

1.5. Doelgroep

Biologische land- en tuinbouwers (in omschakeling)

1.6. Andere betrokkenen

Actie 2. Toekennen van subsidies voor omschakelingsplannen en begeleiding naar biologische landbouw en het opstellen en voorstellen van voorbeeld omschakelingsplannen

Verwante actie(s): -

2.1. Knelpunten

Er bestaat momenteel grote interesse voor de omschakeling naar de biologische landbouw. Deze omschakeling gaat echter gepaard met een aantal wijzigingen op bedrijfsniveau, zowel structureel als naar teelttechniek, opbrengst en rendement toe.

De opmaak van een op de maat van het betrokken bedrijf uitgeschreven omschakelingsplan, waarin ook de arbeidstijdsbesteding als een belangrijk gegeven wordt opgenomen, en begeleiding bij deze omschakeling zijn een noodzaak en een belangrijke ondersteuning. De kosten van dit plan en de begeleiding zijn vrij hoog en momenteel door de landbouwer te betalen. In sommige provincies geeft de provincie een tegemoetkoming in de kosten.

2.2. Ideaalbeeld

Een uitgebalanceerd, op het bedrijf afgemeten omschakelingsplan, moet de houvast zijn van elke land- of tuinbouwer die omschakelt. De ontwikkelingskosten van een dergelijk bedrijfsgebonden plan moeten recupereerbaar zijn voor de gangbare land- of tuinbouwer en kandidaat landbouwer.

Daarnaast moet zowel voor de biologische landbouwers in omschakeling als voor de biologische landbouwers de begeleiding in de bedrijfsvoering financieel ondersteund worden.

Een voorbeeld-omschakelingsplan per deelsector kan als informatie dienen voor geïnteresseerde kandidaat-omschakelaars en kan bovendien als toetssteen gebruikt worden voor de kwaliteit van de aangeboden bedrijfsontwikkelingsplannen en de criteria tot subsidieerbaarheid van bedrijfsontwikkelingsplannen.

2.3. Beschrijving van de voorgestelde actie

In het plan voor plattelandsontwikkeling 2000 – 2006 is een concreet voorstel uitgewerkt, dat goedgekeurd is door de Vlaamse regering.

Dit plan voorziet de mogelijkheid voor de opmaak van een bedrijfsgebonden omschakelingsplan. De opmaak van dit plan komt zowel de gangbare landbouwers, de kandidaat landbouwers als de landbouwers die pas omgeschakeld zijn ten goede.

De subsidie van deze omschakelingsplannen vergoedt een gedeelte van de kosten voor de opmaak van een omschakelingsplan, namelijk 35000 BEF per bedrijf en per bedrijfsleider .

De omschakelingsplannen moeten goed voorbereid en uitgewerkt worden. De voorbereiding van de omschakeling omvat een studie van het betrokken bedrijf, de bekwaamheden, interesses en de verwachtingen van de bedrijfsleider. Daarnaast wordt een doorlichting gedaan van de bestaande toestand op het bedrijf en worden de structurele en financiële kansen van het bedrijf nagegaan. Op basis van verwachtingen en mogelijkheden wordt er dan een concrete uitwerking gemaakt van de noodzakelijke stappen bij omschakeling en wordt er een prognose gemaakt van de gevolgen van de omschakeling voor het bedrijf.

Er wordt een analyse gemaakt van de nodige aanpassingen en de knelpunten bij omschakeling en de haalbaarheid hiervan. Er wordt een schematisch overzicht gemaakt van de te ondernemen stappen en de productieplanning in de tijd.

Op basis hiervan wordt er een raming gemaakt van de gevolgen op bedrijfseconomisch vlak: welke zijn de bedrijfsstructurele aanpassingen, welke machines moeten worden aangekocht, hoe moeten de stallen aangepast worden, wat is de gemiddelde opbrengst per teelt per eenheid en hoe groot zal het arbeidsinkomen ongeveer zijn. Ook de afzetmogelijkheden worden in het omschakelingsplan vermeld.

Daarnaast voorziet het plan ook de gesubsidieerde bedrijfsbegeleiding. Deze bedrijfsbegeleiding komt zowel de landbouwers in omschakeling (aangegeven bij een erkend controleorganisme) als de biologische landbouwers (erkend bij een erkend controleorganisme) ten goede.

De vergoeding voor bedrijfsbegeleiding bedraagt jaarlijks 20000 BEF voor minstens 3 bezoeken aan een bepaald bedrijf. Per bezoek moet er een verslag opgemaakt worden van de begeleiding en elk bezoek moet aangekondigd worden bij de Administratie Land- en Tuinbouw.

Deze omschakelingsplannen en de begeleiding worden enkel gesubsidieerd indien ze uitgevoerd worden door een hiervoor erkend centrum.

Het centrum dient haar aanvraag tot erkenning bij de Administratie Land- en Tuinbouw in te dienen. De administratie zal de bekwaamheden en ervaringen betreffende advisering biologische landbouw nagaan.

De maatregel zal na 3 jaar geëvalueerd worden.

Voor de plantaardige productie zijn reeds model-bedrijfsontwikkelingsplannen opgesteld die ter beschikking zijn voor de geïnteresseerde kandidaat-omschakelaar.

De volgende stap is het uitwerken, in functie van de noodwendigheden, van omschakelingsplannen voor onder andere de glastuinbouw, de fruitteelt en een aantal dierlijke sectoren. Het is niet de bedoeling dat deze plannen op het lijf geschreven zijn van een individuele landbouwer maar eerder type-plannen die als basis kunnen dienen voor het opstellen van een individueel bedrijfs-ontwikkelingsplan.

2.4. Initiatiefnemer

Administratie Land- en Tuinbouw (ALT)

2.5. Doelgroep

Mogelijke omschakelaars

2.6. Andere betrokkenen

Erkende of te erkennen centra voor begeleiding biologische landbouw

Actie 3. Uitbouwen van een netwerk van voorbeeldbedrijven biologische landbouw

Verwante actie(s): actie 1; actie 2; actie 10, actie 15

3.1 Knelpunten

Land- en tuinbouw in Vlaanderen is een verzameling van vele, relatief kleine bedrijven. De meeste van deze bedrijven zijn onvoldoende groot om zelf vernieuwende kennis op te bouwen. Een snelle kennisverspreiding in de landbouw heeft een sleutelfunctie in de competitiviteit !

Biologische landbouw heeft zich tot nu toe waar gemaakt via een aantal pioniersbedrijven die dikwijls zonder veel hulp van officiële of andere voorlichting hun eigen weg gegaan zijn en daarbij een schat aan informatie verzameld hebben die op andere plaatsen slechts gefragmenteerd voorhanden is.

Wanneer men zich realiseert dat de betrokken voortrekkers over meer en beter geïntegreerde kennis beschikken dan de voorlichting en landbouwers op de eerste plaats leren door naar hun collega-voortrekkers (woorden wekken, voorbeelden trekken) te kijken lijkt het logisch om deze voortrekkers in te schakelen in het streven van de overheid om de biologische landbouw te bevorderen.

Heel wat van deze voortrekkers worden vandaag reeds veelvuldig aangesproken door andere bedrijven op zoek naar informatie. Bedrijven die daarin hun goede wil tonen worden in bepaalde gevallen daardoor overbelast. De kans bestaat dat deze voortrekkers afhaken en de opgebouwde kennis voor zich houden.

3.2 Ideaalbeeld

Een snelle doorstroming van informatie vanuit de praktijk, het onderzoek en de voorlichting in de verschillende richtingen bevordert de competitiviteit van onze landbouw. Een essentieel onderdeel daarvan is de horizontale doorstroming van informatie van boer naar boer, zeker bij de biologische landbouw waar de kennis vooral bij de praktijk geïntegreerd aanwezig is en biologische landbouw sterk afhangt van de toepassing van deze geïntegreerde kennis op bedrijfsniveau.

Voorbeeldbedrijven kunnen, naast hun voorbeeldfunctie, een sterke rol vervullen in het verspreiden van hun kennis naar andere bedrijven. Deze voorbeeldbedrijven en de bedrijfsleiders ervan moeten door hun collega's gekend zijn zodat ze gemakkelijk gecontacteerd worden. De voorbeeldfunctie kan betrekking hebben op een bedrijf dat reeds langer overgeschakeld is en goed uitgebouwd een goed inkomen verwerft uit de biologische landbouw. Deze bedrijven zullen in de kennisverspreiding een belangrijke rol spelen. Ook bedrijven die in omschakeling zijn en waar collega's het omschakelingsproces kunnen volgen kunnen zeer interessant zijn maar zullen minder een kennisverspreidende rol hebben.

3.3 Beschrijving van de voorgestelde maatregel

Voorbeeld-pionierbedrijven

Voor akkerbouw en vollegrondsgroenten, fruitteelt, melkveehouderij, rundvleesproductie, fijne groenten, groenten onder glas en intensieve veehouderij wordt een bedrijf erkend als voorbeeldbedrijf dat naast zijn voorbeeldfunctie een belangrijke rol krijgt als kennisverspreider voor zijn collega's en daar ook voor vergoed wordt. In totaal zal het over maximum tien bedrijven gaan. Er worden met deze bedrijven contracten afgesloten voor één

jaar die hernieuwbaar zijn. In deze contracten staan de criteria waaraan de bedrijven moeten voldoen en ook de verwachtingen van het bedrijf.

De drempel tussen bedrijven op zoek naar informatie en het voorbeeldbedrijf wordt verlaagd door activiteiten (opendeurdag, demonstratie, demonstratieproefveldbezoeken) waarmee men de pers tracht te halen om ook de landbouw als dusdanig in een positief daglicht te stellen. De keuze van het bedrijf is jaarlijks aanpasbaar naargelang de ontwikkelingen op het bedrijf, de ontwikkelingen in de sector en in de provincies. Dit geeft de flexibiliteit om jaarlijks in te spelen op de noden van de sector, de evoluties in de sector en op de ervaringen met het bedrijf in kwestie.

Er wordt een vergoeding van maximaal 200 000 BEF per voorbeeldpioniersbedrijf voorzien voor bewezen kosten in het kader van voorlichting, demonstratie en bezoeken.

Er zal getracht worden de voorbeeldfunctie van deze bedrijven optimaal te benutten. Zo kan de mogelijkheid benut worden om op het voorbeeldbedrijf ook andere demonstraties te houden.

Er wordt gemikt op een localisatie binnen een voornaam productiegebied maar de kwaliteit van de bedrijfsleider is zeker voor wat betreft de pionier-voorbeeldbedrijven van een dergelijk groot belang dat daardoor afwijkingen mogelijk zijn. Deze spreiding van de bedrijven moet niet noodzakelijk overeenstemmen met de provinciegrenzen.

De keuze van deze bedrijven gebeurt na een screening door de ALT. Nadere selectiecriteria zullen worden bepaald.

Voorbeeld-omschakelaars

Voor dezelfde deelsectoren worden in samenwerking met de organisaties die omschakelingsplannen maken omschakelaars erkend als voorbeeldbedrijven. Deze voorbeeldbedrijven hebben een enigszins andere opdracht: hier kan het omschakelingsproces opgevolgd en gedemonstreerd worden. Ook op deze bedrijven worden activiteiten georganiseerd om de landbouwers naar het bedrijf te lokken.

Als vergoeding krijgt een dergelijk voorbeeld-omschakelingsbedrijf maximaal 170 000 BEF voor zijn voorbeeldfunctie (demonstratieproeven, omkadering met specialisten en organisaties, proefveldbezoeken en opendeurdagen).

Er wordt vanzelfsprekend gezocht naar bedrijven waarvan men denkt dat de omschakeling een goede kans op slagen heeft. Er wordt een contract afgesloten met maximaal 10 omschakelingsbedrijven. De keuze van deze bedrijven gebeurt door de ALT op voorstel van de erkende centra voor de opmaak van omschakelingsplannen. Het contract met deze bedrijven loopt per jaar maar indien het bedrijf aan de criteria en de verwachtingen van het contract blijft voldoen kan dit verlengd worden tot drie jaar. Nadere selectiecriteria zullen worden bepaald.

3.4. Initiatiefnemer

Administratie Land- en Tuinbouw (ALT) in samenwerking de landbouworganisaties en erkende centra voor bedrijfsbegeleiding en opmaak van omschakelingsplannen

3.5. Doelgroep

Vooral biologische land- en tuinbouwbedrijven in de beginfase maar ook andere land- en tuinbouwbedrijven

3.6. Andere betrokkenen

De organisaties die omschakelingsplannen maken

De organisaties die aan bedrijfsbegeleiding doen

De landbouworganisaties

Actie 4. Opstarten van demonstratieprojecten in de biologische landbouw.

Verwante actie(s): actie 3, actie 15

4.1. Knelpunten

De biologische teelttechniek dient dringend gedemonstreerd te worden. Dit ter ondersteuning van de omschakeling en van de introductie van nieuwe technieken in heel Vlaanderen. Deze demonstraties geven enerzijds aan hoe een dergelijke teelttechniek dient uitgevoerd te worden en anderzijds dat de te behalen resultaten realistisch en goed kunnen zijn.

4.2. Ideaalbeeld

De in de biologische landbouw gebruikte technieken zouden allen aan bod moeten komen om een zo ruim mogelijk doelpubliek te informeren en te ondersteunen. Ook nieuwe technieken dienen zo snel mogelijk geïntroduceerd te worden.

4.3. Beschrijving van de voorgestelde actie

In het plan voor plattelandsontwikkeling 2000 – 2006 zijn een aantal demonstratieprojecten voorzien. Deze zullen gedeeltelijk ingevuld worden met in de biologische landbouw gebruikte teelttechnieken. Deze dienen zowel ter informatie als ter introductie van nieuwe technieken. Zo komen zij zowel de gangbare landbouwer / omschakelaar ten goede als de vooruitstrevende biologische teler.

4.4. Initiatiefnemer

Administratie Land- en Tuinbouw (ALT)

4.5. Doelgroep

Biologische land- en tuinbouwers en land- en tuinbouwers in omschakeling
Gangbare land- en tuinbouwers

4.6. Andere betrokkenen

Actoren betrokken bij de biologische productiewijze

Actie 5. Ondersteunen van de controlekosten van biologische landbouwers in omschakeling

Verwante actie(s): actie 16, actie 17, actie 18

5.1. Knelpunten

De biologische landbouw valt of staat met haar imago. De biologische landbouw wil garant staan voor de kwaliteit en de productiewijze van haar product. Daarom is controle voor de biologische landbouw meer dan noodzakelijk. Ten eerste om er intern garant voor te staan dat elke biologische landbouwer de biologische reglementering respecteert en ten tweede om de consument zekerheid te geven. Deze noodzakelijke controle is erg duur doch zij die het goed menen in de biologische landbouw zijn er voorstander van dat het aantal controles nog opgedreven wordt.

5.2. Ideaalbeeld

De controles zorgen ervoor dat elke biologische landbouwer de biologische reglementering respecteert en dat de consument een garantie krijgt voor het product dat hij koopt. Het aantal controles zou opgedreven moeten worden en de kosten van deze controles zouden lager moeten zijn zodat ze minder belastend zijn voor het bedrijf.

5.3. Beschrijving van de voorgestelde actie

Vermits de controle een bevoegdheid is van de federale overheid zullen er gesprekken gestart worden met de federale overheid. De sector is zeer sterk vragende partij om deze actie te ondernemen. Voorgesteld wordt om tijdens de omschakelingsperiode 2 jaar de controlekosten voor rekening van de overheid te nemen. Dit verlicht een gedeelte van de extra kosten die het bedrijf bij omschakeling heeft. Er zal worden nagegaan of de Vlaamse overheid deze kosten voor haar rekening kan nemen.

5.4. Initiatiefnemer

Administratie Land- en Tuinbouw (ALT)

5.5. Doelgroep

Biologische land- en tuinbouwers (in omschakeling)

5.6. Andere betrokkenen

Federale Overheid, de controle-organismen

Actie 6. Reconversiesteun voor omschakeling naar de biologische varkenshouderij

Verwante actie(s):

6.1. Knelpunten

Momenteel is de varkenshouderij in Vlaanderen intensief van aard, van een technisch zeer hoogstaand niveau doch weinig grondgebonden. Globaal genomen is de mestvarkenscapaciteit beduidend groter dan de opfokcapaciteit. Vlaanderen voert jaarlijks nog steeds circa 1.000.000 biggen in, alle sanitaire risico's inbegrepen.

Eind '98 was het aantal varkens in Vlaanderen gestegen tot boven de 7 miljoen. Deze varkens komen voor op een 10.000 tal zeer gespecialiseerde vaak grondarme of grondloze bedrijven. 5% van de zeugenstapel en 10% van de vleesvarkensstapel is terug te vinden op grondloze bedrijven. Bovendien is de varkenssector in '98 verantwoordelijk voor 30% van de totale nutriëntenproductie (stikstof en fosfor).

6.2. Ideaalbeeld

Via het plan voor plattelandsontwikkeling (2000 – 2006) is door Vlaanderen een reconversie voorgesteld om door een omschakeling naar de biologische varkenteelt een vermindering van het aantal varkensplaatsen voor varkens van +50 kg en in mindere mate het aantal plaatsen voor productieve zeugen te bewerkstelligen.

6.3. Beschrijving van de voorgestelde actie

Er wordt een vergoeding voorzien voor de integrale bedrijfsreconversie naar de biologische landbouwmethode in de varkenshouderij met stimulering van omschakeling naar biggenproductie.

6.4. Initiatiefnemer

Administratie Land- en Tuinbouw (ALT)

6.5. Doelgroep

Varkenshouders

6.6. Andere betrokkenen

Kennisoverdracht door vorming en onderwijs

Om het gebrek aan kennis over biologische landbouw weg te werken moeten de naschoolse landbouwworming en het landbouwonderwijs een koerswijziging maken richting biologische landbouw.

Door een positieve discriminatie ten opzichte van de biologische landbouw in de subsidiëringsvoorwaarden van naschoolse vormingsactiviteiten worden de vormingsactiviteiten rond biologische landbouw gestimuleerd.

Voor het landbouwonderwijs wordt er naar gestreefd dat het thema biologische landbouw opgenomen wordt in het lessenpakket. Om dit te verwezenlijken zal er een overleg met het departement onderwijs georganiseerd worden.

Onderzoek, vorming en praktijk worden dichterbij elkaar gebracht door het organiseren van voornamelijk praktijkgerichte onderzoek, gericht naar meer milieuvriendelijke en biologische teeltmethoden.

Actie 7. Opname van onderwerpen over biologische bedrijfsvoering in de vormingspakketten Naschoolse landbouwworming en aanpassing subsidiëringsvoorwaarden voor biologische landbouw.

Verwante actie(s): actie 9, actie 10

7.1. Knelpunten

In bestaande cursussen wordt geen of te weinig aandacht besteed aan de biologische landbouw. Bovendien is het voor deze ‘kleine’ sector moeilijk om aan het verplicht aantal geldige deelnemers te geraken nodig voor subsidie.

7.2. Ideaalbeeld

De gesubsidieerde cursussen zouden nog meer ten goede moeten kunnen komen aan de biologische landbouw. Daarom moeten er een aantal knelpunten weggewerkt worden, rekening houdend met het kleine aantal biologische landbouwers. De landbouwworming zelf dient meer afgestemd te zijn op en informatie te geven over de biologische landbouw.

7.3. Beschrijving van de voorgestelde actie

De reglementering van de landbouwworming zal aangepast worden in die zin dat de biologische landbouw nog beter aan bod kan komen. In de B- en de C-cursussen van de landbouwworming zal een minimum aantal uren per cursus besteed moeten worden aan milieuvriendelijke landbouwproductiemethoden zoals biologische en geïntegreerde landbouw. Voor de biologische landbouw moeten er in tegenstelling tot de gangbare landbouw waar 10 geldige deelnemers moeten aanwezig zijn slechts 6 ‘geldige’ deelnemers aanwezig zijn. Verder zal er bij de erkende centra op aangedrongen worden de biologische landbouw als thema te behandelen : in lessen, in cursussen, in studiedagen,...

De ALT zal een aantal initiatieven ondernemen om de scholing van lesgevers in de biologische landbouw te ondersteunen. Eind 1999 werden twee nieuwe gewestelijke centra erkend, nl. BLIVO en Landwijzer. Deze twee erkende centra zijn vooral bezig met biologische landbouw. Zij krijgen voldoende uren toegewezen om hun doelstellingen (voorlichting en vorming biologische landbouw) te bereiken.

De mogelijkheid tot het subsidiëren van langdurige stages door de ALT zal nagegaan worden. Hierover zal tevens overleg opgestart worden met minister van tewerkstelling Landuyt. Buitenlandse vormingsactiviteiten biologische landbouw kunnen door de ALT gesubsidieerd worden indien deze verlopen onder coördinatie, goedkeuring en begeleiding van de ALT.

7.4. Initiatiefnemer

Administratie Land- en Tuinbouw (ALT)

7.5. Doelgroep

Gangbare en biologische land- en tuinbouwers (in omschakeling), voorlichters in de biologische land- en tuinbouw, alle geïnteresseerden in de biologische land- en tuinbouw, land- en tuinbouwers in 'vorming'

7.6. Andere betrokkenen

Erkende vormingscentra

Actie 8. Toekennen van subsidies voor studieclubs biologische landbouw

Verwante actie(s): actie 2; actie 3

8.1. Knelpunten

Studieclubs hebben in het verleden in de gangbare landbouw een belangrijke rol gespeeld voor heel wat voorloper-bedrijven. Tijdens studieclubs worden er discussies gevoerd over technische en economische resultaten van eigen bedrijven en bedrijven van collega's. Ook voorlichters en, via deze weg andere bedrijven, hebben veel opgestoken van deze studieclubs. De werking van deze studieclubs kende een eigen betoelaging via het Federale Ministerie van Middenstand en Landbouw maar deze betoelaging is reeds verschillende jaren afgeschaft. Op dit ogenblik kunnen deze studieclubs nog alleen via de naschoolse landbouwworming betoelaagd worden voor de georganiseerde voorlichtingsvergaderingen. De werking van de studieclub als dusdanig met o.a. het opstellen van vergelijkende tabellen kan niet meer betoelaagd worden.

Binnen de reglementering van de naschoolse landbouwworming vormt het minimum aantal van 10 aanwezigen een rem voor studieclubs biologische landbouw. In een studieclub komen best vergelijkbare bedrijven samen en de biologische landbouw is nog onvoldoende ontwikkeld om dit mogelijk te maken. Met andere woorden de spreiding, het aantal en de aard van de bedrijven maken samen met de reglementering dat studieclubs van biologische boeren moeilijk van de grond komen.

8.2. Ideaalbeeld

Voor verschillende deelsectoren (glasgroenten, vollegrondsgroenten, akkerbouw, fruit, melkveehouderij, varkenshouderij) moeten één of meer studieclubs kunnen opstarten. In deze studieclubs moeten technische, economische en afzetevoluties en problemen kunnen besproken worden alsook de reglementeringen. De bespreking gebeurt in de eerste plaats door direct geïnteresseerden. Via de voorlichter die de studieclub volgt worden het beleid en andere landbouwers bereikt. Deze studieclubs hebben een belangrijke functie voor de leden – landbouwers maar ook voor de voorlichters en het beleid. Deze clubs zijn een element om de concurrentiepositie van onze landbouw te verbeteren omdat via dit kanaal de snelheid waarmee nieuwigheden, probleemoplossingen en marktopeningen zich verspreiden groter wordt.

8.3. Beschrijving van de voorgestelde actie

In het geheel van de reglementering van de landbouwworming zal het concept van de studieclubs geherwaardeerd worden. Voor de biologische landbouw wordt er nog een extra inspanning gedaan door het aantal aanwezige deelnemers aan een studieclub te verlagen. In de reglementering van de landbouwworming wordt voor vergaderingen van studieclubs biologische landbouw het minimum aantal deelnemers teruggebracht tot 6. De animator wordt erkend als lesgever door de landbouwworming en wordt vergoed per activiteit zoals in de landbouwworming voorzien is, daarnaast wordt er een éénmalige subsidie van 20 000 BEF voorzien om de werking van de studieclub mogelijk te maken. Naast een animator zal elke studieclub opgevolgd worden door een ingenieur van de ALT.

8.4. Initiatiefnemer

Administratie Land- en Tuinbouw (ALT)

8.5. Doelgroep

Biologische land- en tuinbouwers al of niet in omschakeling met bedrijfseconomische boekhouding zijn de eerste doelgroep. Onrechtstreeks behoren alle andere landbouwers, de animator en de ALT-ingenieurs ook tot de doelgroep.

8.6. Andere betrokkenen

Erkende vormingscentra

Actie 9. Opname van biologische landbouw in het lessenpakket van het landbouwonderwijs

Verwante actie(s): actie 7

9.1. Knelpunten

In Vlaanderen zetten enkele landbouwscholen middelbaar onderwijs al een eerste stap in de richting van biologische landbouw door het verweven van de biologische landbouw in hun lessenpakket. Toch komt de biologische landbouw over het algemeen te weinig aan bod. In Vlaanderen is er tot nog toe geen enkele afstudeerrichting of vorming biologische landbouw op de hogescholen en de universiteiten. De specifieke vakken biologische landbouw of de verwevenheid van de biologische productietechniek in de andere vakken zijn heel zeldzaam.

9.2. Ideaalbeeld

De mogelijkheid tot scholing in de biologische landbouw op middelbare scholen, hogescholen en universiteiten moet beschikbaar zijn. Voor deze specifieke opleidingen moeten goed opgeleide leerkrachten, docenten en professoren aangeworven worden. De studenten die in de middelbare school landbouwonderwijs volgen moeten op de hoogte zijn van de grondslagen en de productiemethode van de biologische landbouw. De vorming die in de afstudeerrichtingen voorzien wordt en het onderzoek dat er kan gedaan worden, dienen tot ondersteuning en ontwikkeling van de biologische landbouw in Vlaanderen.

9.3. Beschrijving van de voorgestelde actie

De bijscholing van de lesgevers biologische landbouw o.a. in het middelbaar onderwijs kan nu al door de erkende centra gebeuren.

Er zal overleg opgestart worden met het departement onderwijs van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap om na te gaan hoe de vorming biologische landbouw op middelbare scholen, hogescholen en universiteiten kan uitgebouwd worden. Samen met de universiteiten zal onderzocht worden hoe, waar en wanneer een leerstoel biologische landbouw zou kunnen opgestart worden. De actie kan bijvoorbeeld ingevuld worden met het ontwikkelen van lesmodules (in overleg met het Ministerie van Onderwijs) in samenwerking met enkele actoren uit de biologische landbouw.

9.4. Initiatiefnemer

Administratie Land- en Tuinbouw (ALT)

9.5. Doelgroep

Middelbare scholen, hogescholen, universiteiten

9.6. Andere betrokkenen

Het departement onderwijs van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, BLIVO, Landwijzer, VAC,...

Actie 10. Ondersteunen van onderzoek en ontwikkeling inzake biologische landbouw in Vlaanderen.

Verwante actie(s): actie 8, actie 11, actie 17, actie 19

10.1. Knelpunten

Het onderzoek betreffende biologische landbouw staat in Vlaanderen nog in haar kinderschoenen. Bovendien is de biologische sector een sector op zoek naar nieuwe technieken en is de sector relatief jong. Ook de principes die aan de grondslag liggen van de biologische landbouw zijn anders dan die van de gangbare landbouw. Dit verklaart de grote vraag naar onderzoek. Begeleid door onderzoek en voorlichting moet op praktijkschaal nagegaan worden hoe technieken dienen aangepast om op onze bedrijven goede resultaten te geven. Op dit moment is er één proefcentrum voor biologisch onderzoek in Vlaanderen en worden andere deelaspecten van de biologische landbouw op andere proefcentra, onderzoekscentra, landbouwscholen en actoren in de biologische landbouw onderzocht.

10.2. Ideaalbeeld

Het onderzoek in Vlaanderen dient gecoördineerd te verlopen, het aantal onderzoeksprojecten dient verhoogd te worden en onderzoeksresultaten moeten praktijkrijp gemaakt worden. Zo moeten onderzoeksprojecten op mekaar afgestemd worden en dienen er in onderling overleg prioriteiten gelegd te worden. Er moet vooral aandacht besteed worden aan het praktijkgericht onderzoek. Het onderzoek moet ten dienste staan van de noden en de vragen van de biologische sector en hier concreet op inspelen. Een proefhoeve met bijbehorende lange-termijn proefopzet is een belangrijk gegeven.

10.3. Beschrijving van de voorgestelde actie

Er zijn reeds voorstellen betreffende onderwerpen van wetenschappelijk onderzoek gedaan door de sector: teeltrotatie en onkruiddruk, ziektepreventie, gemengde bedrijfsvoering,...

Het belang van deze onderwerpen wordt bepaald in overleg met de sector. Later wordt er bepaald welke onderwerpen geselecteerd en gebudgetteerd worden.

Dit onderzoek zal goed gecoördineerd worden: d.w.z. er zal overleg gebeuren met alle betrokkenen.

De ALT financiert enkele onderzoeksprojecten in overleg met de sector. Verder zal de ALT in samenwerking met andere beleidsniveaus en beleidsdomeinen ervoor zorgen dat dit onderzoek op een gecoördineerde wijze aangepakt wordt.

10.4. Initiatiefnemer

Administratie Land- en Tuinbouw (ALT) in overleg met de sector

10.5. Doelgroep

Land- en tuinbouwers biologische landbouwers,
voorlichters biologische landbouw

10.6. Andere betrokkenen

Actoren betrokken bij de biologische productiemethode

Voorlichters, onderzoeksinstellingen en onderzoekers biologische landbouw

Voorlichting en communicatie, marktontwikkeling

Het is duidelijk dat naast productie afzet minstens even belangrijk is.

Een goede informatieverstrekking naar zowel producent als consument vormt de basis voor een verdere marktontwikkeling. Een Vlaams kennis-en informatiecentrum voor de bioteelt zal hiertoe opgericht worden.

Voor het ontwikkelen van de afzetmogelijkheden zelf, zullen de nodige fondsen worden vrijgemaakt.

Twee ketenanimatoren zullen door contacten met de actoren actief op de biologische markt de groei van de biologische sector alle kansen trachten te geven.

Door het verstrekken van informatie en het uitvoeren van promotiecampagnes, waaronder de week van de biologische landbouw en informatiepakketten in het onderwijs, zal de consumenten aangespoord worden tot een meer milieubewust en gezond koopgedrag.

Actie 11. Uitbouwen van een kennis- en informatiecentrum op Vlaams niveau

Verwante actie(s): actie 1, actie 10, actie 14, actie 17, actie 19

11.1. Knelpunten

De informatiedoorstroom gebeurt momenteel niet overkoepelend.

Volgens de huidige manier van werken wordt de informatie meestal na persoonlijke vraag verstrekt. Om de verschillende organisaties te bereiken moeten deze afzonderlijk benaderd worden.

De algemene sensibilisering voor biologische landbouw blijft wat achterwege.

Bovendien zijn de taken met betrekking tot informatieverstrekking momenteel nog niet duidelijk afgelijnd en zijn er overlappingsen. De samenwerkingsverbanden dienen verbeterd te worden.

11.2. Ideaalbeeld

Voor land- en tuinbouw, handel en consument: één centrum met één loket waar een doorverwijsluik tot de mogelijkheden behoort. Toegankelijk voor iedereen, overkoepelend. Voor de organisaties en personen betrokken bij de biologische landbouw en de ontwikkeling ervan: samenwerking en afstemming van taken en bundeling en uitwisseling van ervaringen en kennis.

11.3. Beschrijving van de voorgestelde actie

Er wordt een kennis- en informatiecentrum voor de biologische sector uitgebouwd. Alle actoren van de biologische landbouw moeten in dit kennis- en informatiecentrum betrokken zijn. De bedoeling is om de informatieverstrekking, die momenteel door verschillende diensten rondom biologische landbouw wordt uitgevoerd, te laten samenwerken in een integraal systeem. Belangrijke grondslag daarbij is dat het sectorbelang het individueel belang overstijgt. Het gaat om resultaatgerichte en algemene informatieverstrekking over de

biologische landbouw. De opgebouwde kennis moet volledig transparant en beschikbaar zijn voor zowel de Vlaamse overheid als voor de landbouwsector.

Het kennis- en informatiecentrum moet volgende onderdelen bevatten :

- voor land- en tuinbouw, handel en consument één loket met een doorverwijsluik;
- documentatie- en kenniscentrum;
- permanente eerstelijns (gratis) informatiebehandeling;
- samenwerking en afstemming van taken en bundeling en uitwisseling van ervaring en kennis;
- verzenden infopakketten.

Andere acties van het kennis- en informatiecentrum kunnen via projectmatige subsidiëring worden gefinancierd.

11.4. Initiatiefnemer

Administratie Land- en Tuinbouw (ALT) en BIOFORUM Vlaamse Kamer

11.5. Doelgroep

Producenten, consumenten & handel

11.6. Andere betrokkenen

Alle actoren betrokken bij de biologische landbouw, de gangbare producenten, de handel en de consumenten.

Actie 12. De afzet van biologische landbouwproducten bevorderen

Verwante actie(s): actie 14

12.1. Knelpunten

Eén van de grote knelpunten in de biologische sector is de onvoldoende uitgebouwde afzetstructuur – voor potentiële omschakelaars is het ontbreken van afzetkanalen een grote drempel.

Op het vlak van het verzekeren van de kwaliteit van de biologische producten dient er nog verder werk gemaakt te worden van sluitende controlesystemen en een goed functionerend controleapparaat voor de gehele keten.

Er zijn onvoldoende middelen ter beschikking voor het voeren van afzetbevorderende acties.

12.2. Ideaalbeeld

Er moet gewerkt worden aan de uitbouw van afzetkanalen, ketenvorming, ketenverkorting en thuisverkoop. Bij deze uitbouw is er voldoende technische ondersteuning nodig i.v.m. de mogelijkheden en de geldende regelgeving.

Sluitende kwaliteitscontrolesystemen en een geaccrediteerd controleapparaat.

Voldoende middelen voor het opzetten van een communicatie- en promotieprogramma.

12.3. Beschrijving van de voorgestelde actie

Binnen VLAM werd er een werkgroep « Promotie biologische producten » opgericht ; in deze werkgroep zijn alle geledingen van de sector vertegenwoordigd.

In eerste instantie wordt er in deze werkgroep een bijdragesysteem uitgewerkt voor de financiering van de promotie van biologische producten vanuit de sector.

Parallel wordt er ook reeds gewerkt aan de volgende acties :

- . verzamelen van marktgegevens over biologische producten (consumentenonderzoek).
- . het ondersteunen van reeds bestaande initiatieven op het vlak van informatie en sensibilisering (week van de biologische landbouw, bio-website, groene telefoonlijn,...).

Andere acties die in het vooruitzicht gesteld worden :

- . werken aan de herkenbaarheid van het product en de kwaliteitsgarantie naar de consument.
- . bekendmaking en afzetbevordering van Vlaamse biologische producten op de internationale markt via deelname aan beurzen, vakpers,...

De vooropgestelde acties zijn voornamelijk consumentgericht op de binnenlandse markt en veeleer handelsgericht voor wat de acties in het buitenland betreft.

De VLAM voorziet een personeelslid dat zich voltijds zal bezighouden met biologische landbouw.

De minister zal in het kader van de overheidsdotatie aan de VLAM nagaan of er aan deze dotatie voorwaarden zullen gekoppeld worden die in het voordeel zullen zijn van de biologische landbouw.

Daarnaast zullen er 2 ketenanimatoren aangeworven worden. Het is hun taak de biologische sector te doen groeien. Zij leggen contacten, vullen ontbrekende schakels in en brengen verschillende actoren met elkaar in contact. Ze stemmen toelevering, productie, verwerking en handel op elkaar af. Ze tasten de mogelijkheden en de kansen af, ze onderhandelen met de betrokkenen.

Deze ketenanimatoren worden betaald door de overheid maar treden onafhankelijk op. Ze krijgen carte blanche om hun doel te bereiken. Natuurlijk zal er wel een driemaandelijke rapportering gebeuren van hun werk en de bereikte resultaten. Zij houden nauw contact met de sector. Initieel worden er twee mensen aangeworven: iemand voor de plantaardige productie en iemand voor de dierlijke productie. Naargelang de resultaten en de ervaringen met deze ketenanimatoren kan deze actie eventueel verder uitgebreid worden.

12.4. Initiatiefnemer

Administratie Land- en Tuinbouw (ALT),
Vlaams Promotiecentrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM)

12.5. Doelgroep

De consument, de distributiesector, de biologische sector (afzet, promotie)

12.6. Andere betrokkenen

Actie 13. Opname van biologische landbouw in het lessenpakket van het onderwijs

Verwante actie(s): actie 9

13.1. Knelpunten

In het lager onderwijs en het niet-landbouw middelbaar onderwijs wordt weinig tot geen aandacht besteed aan de land- of tuinbouw. De afstand met de landbouw wordt steeds groter. De productiewijze van voedsel is voor de meeste opgroeiende jeugd onvoldoende gekend. Deze onwetendheid maakt hen erg gevoelig en beïnvloedbaar voor negatieve berichtgeving over de land- en tuinbouw in de media.

De biologische landbouw kan, door de harmonie die zij nastreeft met de omgeving en de natuur, meehelpen aan de positieve beeldvorming over de huidige land- en tuinbouw in Vlaanderen. Samen met de inspanningen die de gangbare land- en tuinbouw naar het milieu en de natuur toe levert, moet de biologische landbouw en zijn 'vernieuwende' technieken meer aandacht krijgen.

13.2. Ideaalbeeld

De leerlingen van het lager onderwijs en de studenten van het niet-landbouw middelbaar onderwijs moeten een objectief beeld krijgen van de landbouw in Vlaanderen, ook van de specifieke inspanningen die de biologische landbouwer doet. Om dit doel te bereiken zijn specifieke lessenpakketten die aangepast zijn aan de doelgroep een noodzaak.

13.3. Beschrijving van de voorgestelde actie

Er zullen specifieke lessenpakketten opgesteld worden aangepast aan de doelgroepen. De biologische landbouw zal in deze lessenpakketten speciale aandacht krijgen.

Er zal een lessenpakket opgesteld worden voor het lager onderwijs. Dit lessenpakket neemt ongeveer een namiddag in beslag. Ter visualisatie kan hier eventueel een boeiende video van gemaakt worden voor het jongste doelpubliek. Eventueel kan dit lessenpakket gekoppeld worden aan een bedrijfsbezoek.

Er zullen twee lessenpakketten opgesteld worden voor het niet-landbouw middelbaar onderwijs, afgestemd op 2 verschillende leeftijdsgroepen.

Dit alles zal gebeuren na overleg met het Ministerie van Onderwijs.

13.4. Initiatiefnemer

Administratie Land- en Tuinbouw (ALT)

13.5. Doelgroep

Leerlingen lager en middelbaar onderwijs

13.6. Andere betrokkenen

Actie 14. Ondersteuning van het initiatief week van de biologische landbouw

Verwante actie(s): actie 13, actie 12

14.1. Knelpunten

De promotie die gevoerd wordt door de biologische sector zelf is ontoereikend om de consument te bereiken. Enerzijds moet de consument vertrouwd worden met biologische voeding. Algemene informatiecampagnes zijn noodzakelijk om de consument in te lichten. Anderzijds hebben heel wat consumenten behoefte aan meer dan de elementaire informatie over de biologische landbouw: hoe werkt de controle, hoe milieuvriendelijk is de biologische landbouw? Het initiatief van de week van de biologische landbouw wordt ondersteund door de ganse biologische sector. Dit initiatief kan nog meer draagkracht krijgen bij de verdere uitbouw hiervan en bij een betere financiële ondersteuning.

14.2. Ideaalbeeld

Het initiatief van de week van de biologische landbouw bereikt doeltreffend de consumenten. Naast de promotie van de biologische producten wordt er gedurende de week van de biologische landbouw ook informatie verstrekt over de biologische keten en de biologische uitgangspunten. Daarnaast wordt in de week van de biologische landbouw ook het contact met de biologische sector vergroot via open bedrijvendagen en opendeurdagen. De aandacht in de academische wereld en in de vorming in de landbouw naar de biologische landbouw wordt vergroot via een studienamiddag.

14.3. Beschrijving van de voorgestelde actie

De week van de biologische landbouw wordt voorbereid en ondersteund door alle biologische organisaties. Een week lang zal de biologische keten in de kijker staan via onder andere media-aandacht en opendeurdagen op bedrijven en verkooppunten. De geïnteresseerde consument krijgt hier antwoord op zijn vragen over de biologische productie.

Er zal ook een studienamiddag georganiseerd worden. Deze studienamiddag behandelt enkele aspecten van de biologische landbouw die extra aandacht verdienen. Deze studie namiddag is zowel gericht op de biologische sector zelf als op de mensen die in de landbouwworming actief zijn en academici. Op deze studienamiddag komen vooral aspecten aan bod die in de dagelijkse vorming minder aandacht krijgen en actuele thema's. Eventueel kunnen buitenlandse sprekers uitgenodigd worden om de horizons te verruimen.

De Administratie Land- en Tuinbouw (ALT) zal zowel financieel (promotiecampagnes) als ondersteunend (studienamiddag) een steentje bijdragen.

14.4. Initiatiefnemer

Vlaams platform biologische landbouw, Administratie Land- en Tuinbouw (ALT)

14.5. Doelgroep

De consument, de biologische land- en tuinbouw

14.6. Andere betrokkenen

Inschakelen van bioboeren in natuurontwikkeling en landinrichting

Biologische landbouw biedt vanuit zijn ideologie mogelijkheden tot een milieu- en natuurvriendelijke teeltmethode.

De mogelijkheid dient te worden onderzocht om in kwetsbare gebieden natuurontwikkeling en bepaalde biologische teelten op elkaar af te stemmen.

Er mag niet vergeten worden dat de meeste opgelegde beperkingen ook voor het biologische bedrijf zwaar wegen. De mogelijkheden om deze problemen het hoofd te bieden dienen te worden onderzocht. Door het opzetten van demonstratieprojecten wordt de ervaring met de integratie biologische landbouw en natuurontwikkeling verspreid.

Actie 15. Opstarten van demonstratieprojecten biologische landbouw in kwetsbare gebieden

Verwante actie(s): actie 3, actie 4

15.1. Knelpunten

In Vlaanderen zijn diverse gebieden waar op een "normale" landbouwwitbating beperkingen worden opgelegd door reglementeringen op het gebied van natuur, milieu en ruimtelijke ordening. Ook de biologische landbouw zoekt hier nog zijn weg en probeert de bedrijfssituatie aan te passen.

15.2. Ideaalbeeld

In gebieden waar op een 'normale' landbouwwitbating beperkingen worden opgelegd ten gevolge van strengere wetgeving moeten landbouwers op een 'andere' manier, met respect voor hun omgeving, nog een leefbaar inkomen kunnen genereren.

Vermits biologische landbouw de harmonie met de omgeving als basisprincipe heeft kan dit, eventueel in combinatie met beheersovereenkomsten inzake natuur- of landschapontwikkeling, een mogelijke oplossing zijn.

Via demonstratieprojecten kan aangetoond worden hoe de biologische landbouw in kwetsbare gebieden zijn plaats vindt.

15.3. Beschrijving van de voorgestelde actie

In diverse wetgevingen worden beperkingen opgelegd aan de landbouw, vooral in kwetsbare gebieden. Biologische landbouw past zich doorgaans makkelijker aan aan deze situatie, daarom deze maatregel.

Het is de bedoeling om via een project te demonstreren wat de mogelijkheden zijn voor landbouw in kwetsbare gebieden met beperkingen opgelegd door reglementeringen inzake milieu, natuur en ruimtelijke ordening. Vermits nu reeds bedrijven geconfronteerd worden met deze regelgeving zijn zij reeds in het verleden genoodzaakt geweest om gedeelde inkomsten op één of andere manier te compenseren. Een omschakeling naar biologische landbouw naast de integratie op het bedrijf van natuur- en landschapsbeheer behoort tot de mogelijkheden

Voor de biologische landbouw worden op enkele pioniersbedrijven, die als eerste omschakelden naar biologische landbouw en waarvan gronden gelegen zijn in kwetsbare

gebieden, demonstratiedagen ingericht. Zo kan er gekeken worden hoe de bedrijven innovatief omgegaan zijn met de regelgevingen en naar hun betrachtingen in het behouden van een volwaardig inkomen. Het is de bedoeling om via een promotiecampagne landbouwers, die in kwetsbare gebieden hun bedrijf uitbaten, uit te nodigen op deze demonstratiedagen om zo te kunnen nagaan of een omschakeling naar biologische landbouw zinvol is. De gangbare landbouwer kan ervaren en zien wat het betekent om een biologische bedrijf uit te baten. Er wordt algemene informatie verstrekt over de biologische landbouw en de omschakelingskeuze. De demonstratie wordt georganiseerd in samenspraak met de actoren uit de biologische sector waarbij de nadruk vooral zal liggen op het omgaan met beperkingen en op de knelpunten en de aanpassingen bij een eventuele omschakeling. Ook het inpassen van beheersovereenkomsten in de bedrijfsvoering zal worden nagegaan. Een voorlichter biologische landbouw zal op de demonstratiedag aanwezig zijn en antwoorden op specifieke vragen van gangbare landbouwers. De bevindingen en ervaringen opgedaan in deze demonstratiebedrijven worden opgenomen in een brochure. Deze demonstraties lopen over 3 jaar en zijn opgenomen in het plan voor plattelandsontwikkeling 2000 - 2006.

15.4. Initiatiefnemer

Administratie Land- en Tuinbouw (ALT)

15.5. Doelgroep

Land- en tuinbouwers gelegen in kwetsbare gebieden

15.6. Andere betrokkenen

De actoren betrokken bij de biologische productiemethode
De Vlaamse Land Maatschappij (VLM)

Ondersteunen van biologische landbouw vergt integrale aanpak en overleg

Vele knelpunten die zich voordoen in de biologische sector situeren zich in regelgevingen op federaal niveau. Door het opstarten van overleg met de federale partners zullen oplossingen aangeboden worden voor de gestelde problemen.

Er zal voornamelijk gewerkt worden aan het arbeidsintensieve karakter van de biologische productiemethode. Door overleg met de Vlaamse minister voor tewerkstelling en de betrokken bevoegde federale ministers zal gezocht worden naar mogelijkheden tot flexibele tewerkstellingsmogelijkheden. Hierbij zal de nodige aandacht geschonken worden aan het inschakelen van langdurig werklozen, kansarmen en sociaal gehandicapten.

Actie 16. Bevorderen van de tewerkstelling in de biologische landbouw

Verwante actie(s): actie 5, actie 17, actie 18

16.1. Knelpunten

Vooraf in het voorjaar komt men op de meeste bedrijven handen tekort. Om een doeltreffende onkruidbestrijding mogelijk te maken, is er tijdens de maanden mei juni en juli nood aan “vliegende brigades” die de individuele boer en tuinder moeten kunnen bijstaan. op korte tijd veel werk gedaan krijgen is de boodschap.

16.2. Ideaalbeeld

Een opgeleid team arbeidskrachten zou via een poolsysteem opgeroepen moeten kunnen worden.

Planning vanuit deze pool moet arbeidskrachten kunnen inzetten op verschillende bedrijven tijdens deze perioden en bovendien dit team ook kunnen inzetten bij oogstwerkzaamheden en eventueel groenbeheer.

16.3. Beschrijving van de voorgestelde actie

Er zal overleg opgestart worden met de federale overheid omtrent de tewerkstelling in de biologische landbouw. Hierbij zal de nadruk gelegd worden op flexibiliteit, loonkost en het aantrekken van voldoende arbeidskrachten voor de biologische landbouw.

De problematiek van langdurige stages zal aangekaart worden bij de Vlaamse minister van tewerkstelling, Minister Landuyt.

16.4. Initiatiefnemer

Administratie Land- en Tuinbouw (ALT)

16.5. Doelgroep

Biologische land- en tuinbouw

16.6. Andere betrokkenen

Vlaams minister van Werkgelegenheid en Toerisme, Renaat Landuyt
Federale Overheid
De biologische sector

Actie 17. Overleg met de federale overheid organiseren

Verwante actie(s): actie 5, actie 9, actie 16, actie 18, actie 19

17.1. Knelpunten

Een groot gedeelte van de bevoegdheden in verband met regelgeving liggen nog bij de federale overheid.

Naar regelgeving en subsidiëring toe signaleert de biologische sector heel wat knelpunten. Zo zijn er de lastenboeken die zouden moeten afgestemd worden op de Europese wetgeving, de aanpassing van de hectarepremies, de tewerkstellingsproblematiek... Op deze terreinen vraagt de biologische sector de overheid om zo snel mogelijke stappen te ondernemen om deze knelpunten weg te werken.

17.2. Ideaalbeeld

De Vlaamse overheid meldt de knelpunten aan de federale overheid. Samen met de sector en de federale overheid kan er dan overleg gepleegd worden en kan er gezocht worden naar oplossingen.

17.3. Beschrijving van de voorgestelde actie

De afstemming van het lastenboek voor dierlijke productie op het Europees lastenboek. De Belgische wetgeving is strenger dan de Europese, waardoor de producenten een concurrentienadeel ondervinden.

De hectarepremies zouden best aangepast worden. Zo moet er onder andere rekening gehouden worden met een hoge loonkost per hectare in onder andere de glassector, de champignonteelt, de druiventeelt. Er is nood aan een grondige differentiatie van deze premies.

De biologische productiemethode is uiterst arbeidsintensief. Er is nood aan een flexibel statuut voor de werknemers. Het aantrekken van arbeidskrachten voor de biologische bedrijfsvoering verdient extra belangstelling.

De biologische sector vraagt om het aantal controles op te drijven en om de controlekosten te verlagen. De controle van de biologische productie is een federale bevoegdheid.

17.4. Initiatiefnemer

Administratie Land- en Tuinbouw (ALT)

17.5. Doelgroep

Biologische sector, landbouworganisaties

17.6. Andere betrokkenen

Federale overheid

Permanent overleg moet bijsturen mogelijk maken

Een permanent overleg tussen de bioteilers, de gangbare land- en tuinbouw en de omkadering is onontbeerlijk om tot resultaten te komen.

De Vlaamse overheid zal de nodige inspanningen leveren om als gesprekspartner in dit overleg aanwezig te zijn onder andere door het versterken van de administratie Land- en Tuinbouw voor de biologische landbouw.

Actie 18. Organiseren van een permanent overleg tussen de overheid en de sector op Vlaams niveau om knelpunten in de regelgeving op te lossen

Verwante actie(s): actie 19, actie 17

18.1. Knelpunten

In het verleden werd vanuit het beleid weinig aandacht geschonken aan biologische landbouw, zeker niet op het vlak van de regelgeving.

Vermits dit een manier van landbouw bedrijven is waarbij mens, dier en milieu centraal staan is er een dringende nood aan een raad van vertegenwoordigers uit de biologische sector die kunnen instaan voor de interpretatie en bijsturing van de regelgeving zodat ook deze desnoods gedeeltelijk of in zijn geheel kan worden afgestemd op de biologische productiemethoden.

18.2. Ideaalbeeld

De oprichting van een permanente werkgroep biologische landbouw samengesteld uit alle belanghebbenden uit de biologische sector en de gangbare sector op Vlaams niveau is een noodzaak. Uiteraard zullen hier ook de federale en de Vlaamse overheid vertegenwoordigd worden.

Het voornaamste doel van deze werkgroep bestaat erin specifieke knelpunten in verband met biologische landbouw en het bijzonder de regelgeving op alle niveaus te bespreken.

Het is belangrijk dat deze werkgroep vrij snel zijn werking kan aanvatten.

18.3. Beschrijving van de voorgestelde actie

Er zal een permanente werkgroep biologische landbouw samengesteld uit alle belanghebbenden uit de biologische sector en de gangbare sector op Vlaams niveau opgericht worden. Uiteraard worden hier ook de federale en de Vlaamse overheid vertegenwoordigd.

Het is belangrijk dat deze permanente werkgroep vrij snel van start gaat.

Een dergelijke permanente werkgroep kan tijdelijk uitgebreid worden met een aantal experts terzake afhankelijk van de te behandelen materie.

Zeker op het vlak van de regelgeving is het belangrijk dat problemen binnen de biologische sector omtrent bepaalde thema's zoals ; ruimtelijke ordening, vlarem, mestwetgeving, natuurbehoud, ... in deze werkgroep kunnen besproken worden.

Bovendien leent deze werkgroep zich, door de aanwezigheid van vertegenwoordigers van de federale overheid, om bepaalde regelgevingen of subsidiëringsmaatregelen beter op elkaar af te stemmen.

18.4. Initiatiefnemer

Administratie Land- en Tuinbouw (ALT)

18.5. Doelgroep

De biologische sector

18.6. Andere betrokkenen

Federale overheid, VLAM, landbouworganisaties, Vlaamse kamer van Bioforum

Actie 19. Versterken van de kennis over biologische landbouw binnen het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Verwante actie(s): actie 11; actie 17, actie 18.

19.1. Knelpunten

Binnen het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Land- en Tuinbouw is er momenteel niemand voltijds bezig met de biologische landbouw. Biologische landbouw kan meestal maar aan bod komen als de situatie zich opdringt en als de andere taken opzij geschoven worden. Er is een versterking nodig van de Administratie Land- en Tuinbouw zodat de biologische landbouw in het beleid vertegenwoordigd wordt. De teelttechnische ontwikkelingen, alsook ontwikkeling van de sector regionaal, nationaal en internationaal moeten door de administratie kunnen opgevolgd worden. Knelpunten moeten gesignaleerd en besproken worden. Het actieplan biologische landbouw moet met kennis van zaken gestuurd en uitgevoerd worden.

19.2. Ideaalbeeld

Het ideaalbeeld is een Vlaamse administratie waarin de biologische landbouw op een volwaardige manier vertegenwoordigd is. Enkele personeelsleden moeten zich voltijds toeleggen op de biologische landbouw.

Op deze manier zal de kennis over de biologische landbouw op het niveau van de administratie het gewenste niveau bereiken. Deze personeelsleden verrijken de administratie met hun opgebouwde kennis over de biologische landbouw. Ze vertegenwoordigen de biologische landbouw op beleidsniveau en signaleren de knelpunten te velde. Zij vormen een heel belangrijk contactpunt tussen de biologische sector en het beleid.

Ook de ontwikkelingen van de biologische landbouw, de regelgevingen en de technieken op internationaal niveau moeten opgevolgd worden. Deze personeelsleden zijn op de hoogte van de teelttechnische ontwikkelingen, doch hun hoofdfunctie bestaat erin om vanuit die kennis het beleid te ondersteunen en de ontwikkeling van en positieve ontwikkelingen in de biologische landbouw te ondersteunen en te stimuleren.

Ook het actieplan biologische landbouw, de uitvoering en bijsturing hiervan vergt personeelsleden die voltijds en met kennis van de biologische sector kunnen werken en mede hun inbreng hebben in het beleid.

19.3. Beschrijving van de voorgestelde actie

Om de ambitie van de biologische landbouw en van het actieplan waar te maken dient de Administratie Land- Tuinbouw versterkt te worden met minimaal 4 personeelsleden op universitair niveau. Op deze manier wordt de kennis over biologische landbouw in de administratie uitgebreid. Deze nieuwe personeelsleden zullen zich elk specialiseren in deelfacetten van de biologische landbouw. Dit zijn niet enkel teelttechnische deelfacetten maar bijvoorbeeld ook regelgeving, overleg met de federale overheid en de evoluties in het buitenland en op Europees niveau. Deze specialisatie zal problematiek-gericht en afhankelijk van de noden gebeuren. Deze specialisten beogen geen voorlichting maar vertegenwoordigen de biologische landbouw in de administratie en regelgeving. Zij vullen de extra taken in bij de uitvoering en bijsturing van het actieplan. Te velde zijn zij een antenne voor knelpunten die zij dan op beleidsniveau signaleren.

19.4. Initiatiefnemer

Administratie Land- en Tuinbouw (ALT)

19.5. Doelgroep

Biologische land- en tuinbouwers en biologische land- en tuinbouwers, de biologische sector

19.6. Andere betrokkenen

HOOFDSTUK VI : BEGROTING ACTIEPLAN

Gangbare boeren moeten omschakelen: structurele steun

Actie 1: 30.000.000 frank

Actie 2: 25.000.000 frank

Actie 3 + 4: 10.000.000 frank

Actie 5: 2.000.000 frank

Actie 6: Pro memorie

Kennisoverdracht door vorming en onderwijs

Actie 7 + 8 +9: 8.000.000

Actie 10: 14.000.000 frank

Voorlichting en communicatie, marktontwikkeling

Actie 11.+12+13+14 32.000.000 frank

Inschakelen van bioboeren in natuurontwikkeling en landinrichting

Actie 15: 1.000.000 frank

Ondersteunen van biologische landbouw vergt integrale aanpak en overleg

Actie 16: Pro memorie

Actie 17: Brengt geen budgettaire kosten met zich mee

Permanent overleg moet bijsturen mogelijk maken

Actie 18: Brengt geen budgettaire kosten met zich mee

Actie 19: 8.000.000 frank

TOTAAL 130.000.000 frank/jaar